תנ״ך · ראשונים · קיצור בעל הטורים · תורה

קיצור בעל הטורים על דברים

רבנו יעקב ב"ר אשר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קיצור בעל הטורים על דברים

רבנו יעקב ב"ר אשר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קיצור-בעל-הטורים-על-דברים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
פרק ב 8
פרק ג 9
פרק ד 11
פרק ה 13
פרק ו 15
פרק ז 16
פרק ח 18
פרק ט 20
פרק י 21
פרק יא 23
פרק יב 25
פרק יג 27
פרק יד 28
פרק טו 29
פרק טז 30
פרק יז 32
פרק יח 33
פרק יט 34
פרק כ 35
פרק כא 35
פרק כב 38
פרק כג 41
פרק כד 42
פרק כה 44
פרק כו 46
פרק כז 48
פרק כח 49
פרק כט 51
פרק ל 52
פרק לא 53

פרק לב 54
פרק לג 57
פרק לד 60

פרק א

פסוק א

אלה הדברים רמז ג"פ. נאמרו כסיני ונשנו באהל מועד ונשלשו בערבות מואב ועל כל מצוה ומצוה נכרתו י"ו בריתות בסיני וי"ו באהל מועד וי"ו בערבות מואב שהן מ"ח וכנגדן הזהיר מ"ח פעמים בתורה על ע"ג והזהיר מ"ח פעמים בתורה על הגר שבא לדבק בתורה שנכרתו עלי' מ"ח בריתות:

בראשית ואלה ויקרא וידבר אלה ס"ת בגימט' יראת זהו ראשית חכמה יראת ה' ובגימט' תורה. ר"ת של ה' חומשים ב' ו' ו' ו' א' בגי' אהיה. וסוף האותיות של ה' חומשים מ' מ' י' ו' ל' בגי' הוא אלהינו זה וזהו ואת אחרונים אני הוא:

מול ב' ואידך מול את בני וגו'. ה' דברים נאמרו בקנה אין מוהלין בו ואין חותכין בו בשר ואין שוחטין בו כדאיתא במס' חולין. וזה שאמר לו הקב"ה ליהושע עשה לך חרבות צורים ואל תמול בהקנה הגדל בסוף פי' באגם וזהו מול סוף. מול את בני ישראל:

פסוק ג

בארבעים ב' במס' ויהי בארבעים שנה. בארבעים אלף בישראל לומר אם יהיה ת"ח אחד בין מ' אלף אין צריכין לא רומח ולא מגן כי ת"ח מגין עליהם מאויביהם דאיירי התם בת"ח שנא' לבי לחוקקי ישראל והכא נמי כתיב בתריה ענין התורה שנאמר הואיל משה באר את התורה:

פסוק ה

הואיל ג' במסורה הכא ואידך כי הואיל ה' לעשות הואיל הלך אחרי צו היינו דאמרן בין כך ובין כך קרויין בניו של מקום בין עושין רצונו של מקום שמקיימין את התורה דהיינו הואיל משה ובין עובדי עכו"ם דהיינו הלך אחרי צו הואיל ה' לעשות אתכם לו לעם:

את התורה הזאת לאמר וסמיך ליה ה' אלהינו כלומר הזהירם על יחוד השם:

פסוק ו

בחרב לאמר כתיב חסר שאם לא תקיימו את התורה והבאתי עליכם חרב:

פסוק ז

פנו פ"א כפולה יש לכם לפנות מכל מעשים רעים. א"נ בכ"מ שאתם פונים העננים עמכם:

פסוק ח
ראה נתתי לפניכם הקב"ה אמר כך למשה לאמר לישראל אי נמי ראה חוזר על כל אחד ואחד:

פסוק ט
ואומר אלכם חסר יו"ד כי י"פ הוכיחם וי"פ כתיב מיתת משה בתורה:

פסוק י
והנכם ב' הכא ואידך והנכם הולכים איש אחרי שרירות לבו פי' אע"פ שהלכתם אחרי שדירות לבכם הנכם היום ככוכבי השמים לרוב:

פסוק יא
ויברך ב' במסורה הכא ואידך ויברך כל בשר שם קדשו כשיברך אתכם יברך כל בשר שם קדשו שיאמרו ברוך שקיים הבטחתו:

פסוק יג
ואשמם כתיב חסר יו"ד לומר לך י"פ הוזהרו על הדינין בתורה. ד"א ואשמם חסר לומר לך כי האשם הוא בראשים בשביל שיש בידם למחות ואינם מוחים:

פסוק טו
ואתן אותם ראשים אותם מלא וי"ו לומר לך שהיה בהם ו' מדות שמנו בפ' הנחנקין איזה הוא בן עוה"ב כל מי שהוא שפל ברך ענותן שיף ועייל שיף ונפיק גריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה: שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרות. ד"פ שרי כנגד ד' דגלים. ושוטרים לשבטיכם ואצוה. רמז למקל ורצועה שצוה אותם שיסבלו מן השוטרים שירדו אותם במקל ורצועה:

פסוק טז
ואצוה את שופטיכם בעת ההוא כל דיין ודיין בדורו כמשה בדורו וזה הוא את שופטיכם בעת ההוא שיהיה בו:

ואצוה את שופטיכם בעת ר"ת ואשב לומר לך שצריך שישב הדיין:

ואצוה את שופטיכם בעת ההוא לאמר ס"ת בגי' תמתין בכל דיניך. שצריך שיהיו מתונין בדין:

פסוק יז
לא תכירו פנים במשפט תנין על פ"א לומר פתח פיך לאלם:

כקטן הגדול תשמעון פירוש כקטן יהיו בעיניך בעוד שעומדים לפניך יהיו בעיניך שניהם כרשעים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך שניהם כגדולים פי' כצדיקים:

תשמעון ב' במסורה דין ואידך נביא אקים לך וגו' אליו תשמעון אע"פ שאני מצוה כקטן כגדול תשמעון אם בא לפניך דין של נביא ות"ח אליו תשמעון תחלה:
כי המשפט תגין על הפ"א כאילו גיהנם פתוחה מתחתיו:
כי המשפט לאלהים הוא וסמיך ליה והדבר אשר יקשה מכם לומר כל המקשה ערפו כנגד הדיין כאילו מקשה כנגד השכינה:
והדבר ג' במסורה הכא ואידך והדבר הזה לא אוכל לעשות והדבר אשר דברנו אני ואתה בשביל שאמר והדבר אשר יקשה מכם בא לידי כן שלא ידע מה שידעו בנות צלפחד וזהו והדבר הזה לא אוכל לעשות שלא יכול לעשותו ומי עשאו והדבר אשר דברנו אני ואתה וסמיך ליה ה' יהיה ביני ובינך וגו' כדכתיב ויקרב משה את משפטן לפני ה':

פסוק יח

ואצוה אתכם אזהרה לצבור שתהא אימת הדיין עליהם:

פסוק יט

המדבר הגדול מלא וי"ו נחש שרף ועקרב צמאון ציה וצלמות:
ונבא חסר וי"ו לומר חסרתם וי"ו אלף רגלי:

פסוק כ

ואמר אלכם חסר יו"ד נחסרתם ע"י י' מרגלים:

פסוק כח

המסו וביהושע אומר המסיו ע"י י' מרגלים:
לבבנו ד' במס' הכא ואידך ונשמע וימס לבבנו. להטות לבבנו. נשא לבבנו אל כפים. אחרים נמס לבבם מפניכם כדכתיב ונשמע וימס לבבנו ע"כ היה לכם להטות לבבכם אליו ולא עשיתם כן אלא אמרתם אחינו המסו אל לבבנו ע"כ נשא לבבנו אל כפים וסמיך ליה סכותה באף ותרדפנו כדכתיב וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדבורים:

פסוק לא

ובמדבר אשר ראית ל' יחיד בכל הדרך אשר הלכתם ל' רבים שלא היה הדרך בכולם שוה אלא לכל אחד לפי מה שהיה צריך היה העינן נושא אותו יש בגבוה יש בנמוך:

פסוק לב

אינכם מאמינם חסר יו"ד שיו"ד פעמים נסיתם אותו:

פסוק לה

איש באנשים האלה סופי תיבות משה שגם הוא בכלל השבועה:

באנשים ג' דין ואידך ויתלו באנשים הזקנים זקן בא באנשים מלמד שהיתה הגזירה אף על משה ואהרן דכתיב באנשים הזקנים וכתיב זקן בא באנשים היינו משה ואהרן שהיו באים באוכלוסא ויוצאים באוכלוסא:

פסוק לח

יהושע בן נון העומד לפניך שגדולה שמושה יותר מלמודה:

פסוק לט

יירשוה ב' במסרה הכא והם יירשוה ואידך עד עולם יירשוה שניתנה להם הארץ ירושת עולם ולעולם לא היו גולים ממנה אם לא שחטאו:

פסוק מו

כימים ד' כימים אשר ישבתם כימים הראשונים מ' יום כימים אשר נחו בהם היהודים ועתה לא כימים הראשונים בזכריה בנבואת בית שני זהו שפירש רש"י שישבו בקדש י"ט שנה כמו שישבו בשאר המסעות כמו התם כימים הראשונים שהיו ימים אחרונים כראשונים גם בכאן היו ימים אלו כימים האחרים והתם לא כימים הראשונים דכתיב בהו ליוצא ולבא אין שלום אלא כימים אשר נחו דכתיב זרע השלום הגפן תתן פריה וגו' עד והייתם ברכה אל תיראו:

פרק ב

פסוק ג

רב לכם סב תגין על הסמ"ך לפי שכיבד את אביו שהיה בן ס' בלדת אותו ולכך עתיד להחריב בהמ"ק שהוא ס' אמות:

פסוק ד

ייראו מכם בשני יודי"ן בשביל י' ברכות שנתברך יעקב:

פסוק ה

עד מדרך כף רגל. עד דרך כוכב מיעקב עד שיבא זמן שנאמר פורה דרכתי לבדי כף רגל לעת תמוט דגלם עד שיגיע תדמסנה רגל רגלי. עני וגו':

ירושה לעשו בגימ' בשביל מצות כיבוד:

פסוק כד

ראה נתתי בידך את סיחון מלמד שהראהו שרו של סיחון בידו כפות:

החל ד'. ב' הכא ואידך החל וכלה. וגלות החל הזה. החל רש החל וכלה שהיו משכעה עממין שנאמר בהם לא תחיה כל נשמה וגלות החל מלמד שרמז למשה הגלות א"נ כי

היכי דכתיב הכא החל רש אף התם נמי כתיב ירשו את ערי הנגב. וכדאיתא בתנחומא כל הנסים שעשה הקב"ה במדבר עתידין להעשות לישראל בציון:

פסוק כה

היום הזה רמז שיעמיד לו השמש שהשמש נקרא יום. הזה אחל בגי' בחמה:

אחל ג'. דין ואידך אחל גדלך ואידך ולא אחל את שם קדשי זהו שדרשו שעמדה חמה למשה כמו שעמדה ליהושע ומנא לן דאיירי בעמידת חמה דכתיב ואת שם קדשי אודיע וגו' ולא אחל את שם קדשי עוד ובעמידת החמה נודע שם קדשו בכל הארץ:

פסוק לה

רק הבהמה רק מיעוט הוא רק הכחושים אבל השמנים ראשית החרם הקרבנו לה':

פרק ג

פסוק א

דרך הבשן ע"ש שן שגדל לו כדאיתא בהרואה:

פסוק ז

בזונו לנו תחלה אמר בזזנו לנו מתחלה היתה הביזה חביבה בעיניהם ולבסוף היתה כ"כ הרבה עד שהיתה בזויה בעיניהם וזהו בזונו לנו:

פסוק יא

הלה היא בה"א כתיב יבא מי שמלך הל"ה שנים והוא דור חמישי שלמון בועז עובד ישי דוד ויקח הערים האלה. דבר אחר מרמז על משה שהיה ה"א ה"א אמה ודלג י' אמה וכלי מלחמתו י' אמה והכהו בקרסוליו שהוא י' אמה:

פסוק כג

ואתחנן לעיל כתיב לא תיראום חזקתי את ישראל אולי ירחם עלי:

ואתחנן בגימטרי' שירה שאמר לפניו שירה כדי שישמע תפלתו: סמך ה' אלהיכם לואתחנן לומר שויתי ה' לנגדי תמיד:

פסוק כד

החלות ב' במס' אתה החלות אשר החלות לנפול לפניו אתה החלות להראות במה שכבשת לפני סיחון ועוג וזה החלות לנפול לפניו להראות במה שהתחיל לנפול. תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות ס"ת רמוז משה. ומתחיל הפסוק בתי"ו ומסיים בתי"ו לפי שלא זכה ליכנס בארץ שהיא ת' פרסה על ת' פרסה:

להראות תגין על הרי"ש שהראיתני אף מה שלא בקשתיך:

להראות ג' במס' דין ואידך להראות העמים והשרים את יפיה. אשר נתן בשושן להשמידם נתן לו להראות את אסתר זהו שדרשו שהראה לו הקב"ה למשה כל מה שאירע לישראל היאך ישבו בשלותם וכל המציקין שעתידין להציק להם וזה הוא להראות העמים והשרים את יפיה היאך הם ביופין ובשלותם וכן להשמידם נתן לו להראות שהראהו המציקין להם:

את עבדך שאמרת לא כן עבדי משה. הפסוק מתחיל כא' ומסיים בכ' ויש בו כ"א תיבות כנגד אך טוב לישראל וכנגד אהי':

פסוק כה

אעברה נא הירדן נ' אמה לא תעבור אלא אמה אחת:

והלבנן חסר וי"ו על שם ששה דברים שבוזאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים. מן ואתחנן עד והלבנון מ' תיבות לומר זכור לי מ' יום שעמדתי לפניך בהר. לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל מנא לן ממשה:

את גדלך זה האל הגדול. ואת ידך החזקה. זה אתה גבור. אשר מי אל בשמים. כנגד אתה קדוש. אעברה נא. אל ישאל אדם צרכיון בשלש ראשונות:

פסוק כו

רב לך פי' אתה התחלת לספר בשבחי רב הוא אצלך וגדול ממך מלספר בו. ד"א הרב שלך וגדול ממך והוא אדה"ר על ידו נקנסה מיתה לכל וא"א לך לינצל ממנה. ד"א רב לך הרבה פעמים עשית כנגדי. אמרת שלח נא ביד תשלח. ולמה הרעת. הצאן ובקר. והסלע. אי אפשר לי לסבול לך יותר. ד"א אפילו בדבר מועט שאתה עושה שלא כהוגן הוא רב לך לפי חכמתך. ד"א בזה יודע שרב לך כי אני רבך כי כמה פעמים נצחתני ועתה לא תוכל לנצחני. ד"א רב לך אתה יש לך רב אבל אני אין לי רב שיתיר שבועתי לכן לא תבואו. ד"א הגיעה השעה שיש לך רב כי כבר הגיע זמנו של יהושע ואין רבנותו ניכר בעודך חי. ד"א רב לך אל תירא ממלאך המות כי הרב שלך יעסוק בך ד"א רב לך הרבה טובות מתוקנים לך מה רב טובך אשר צפנת ליראיך:

פסוק כח

וחזקהו ב' דין ואידך החזק מלחמתך אל העיר והרסה וחזקהו ביואב כמו שיואב היה שר צבא כך היה יהושע שר צבא אף בחיי משה כדי להחזיקו כמו שמפורש במלחמת עמלק:

פרק ד

פסוק א
מלמד אתכם לעשות שהתלמוד מביא לידי מעשה:

פסוק ב
ולא תגרעו ממנו לשמור את ס"ת גי' תרי"ג:
אשר אנכי מצוה אתכם וסמיך ליה עיניכם הרואות שאין לדיין אלא מה שעיניו רואות:

פסוק ד
ואתם הדבקים תגין על הקו"ף רמז לק' ברכות שצריך לברך בכל יום:
כלכם היום וסמיך ליה למדתי אתכם דשמעתא בעי צלותא כשמש וזהו היום למדתי ועוד כלכם היום שזכות הרבים הוא מסייעיתם:

פסוק ה
למדתי אתכם בחנם. ט"ו פעמים לימוד במשנה תורה רמז בן ט"ו לגמרא:
באים שמה לרשתה ושמרתם כדכתיב ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו:

פסוק ו
האלה ואמרו רק עם ס"ת מקוה ר"ת ערוה למה ערות אחותו אסורה וערות בת אחיו מותרת ולמה מקוה מ' סאה מטהר ואם חסר קורטוב אינו מטהר. רק מיעוטא הוא שאינם יודעים טעם כלאים ופרה וכיוצא בהם:

פסוק ט
ושמור נפשך נר אלהים נשמת אדם. נרך בידי ונרי בידך אם תשמור נרי אשמור נרך:
והודעתם לבניך ולבני בניך שלשה נוני"ן הפוכין לומר שכל מי שהוא ובנו ובן בנו תלמידי חכמים שוב אין התורה פוסקת מזרעו:

פסוק כ
ויוצא ד' במס' ויוצא עמו בששון ויוצא נוזלים מסלע ויוצא את בן המלך ויוצא אתכם מכור הברזל ויוצא עמו בששון שנאמר ובני ישראל יוצאים ביד רמה והוציא להם נוזלים מסלע והעמידו מלך שנאמר ויהי ב. שורון מלך:

פסוק כד
כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא כי תוליד. רמז לאחר כ"י שנים אחרי מותו יעבדו עכו"ם פסל מיכה:

פסוק כו
העידותי מלא יו"ד אייתי ביה י' לפרסומי למילתא:

פסוק כז
בעמים בגימט' בין הבבליים. בגוים. בגי' ובמדי:
ינהג בגי' וביון:
שמה בגי' מרומיים הרי רמוזים כאן ד' גליות:

פסוק כח
ועבדתם שם אלהים ואינו אומר אלהים אחרים כמו בכל מקום רמז ישראל שבחוצה לארץ עובדי עכו"ם בטהרה הם:

פסוק לד
או הנסה בזה הפסוק יש כל האלפא ביתא שרצה הקב"ה ליתן להם התורה במצרים אלא שאמרה מה"ד נסה אותם תחלה לכך הנסה ב' במסו' הכא ואידך הנסה דבר אליך תלאה שאמרה מה"ד נסה אותם קודם שתשמיעם דבריך. והפסוק מתחיל באל"ף ומסיים בכ"ף א"ך טוב לישראל והוא עולה כשם אהיה אשר נגלה בו למשה להוציאם ממצרים ובו מכה לעכו"ם שנא' ואך אותך. ז' דברים מוזכרים כאן במסות באותות במופתים במלחמה ביד חזקה בזרוע נטויה ובמוראים גדולים כנגד ז' ימים ששמשה כל מכה ומכה וכנגד ז' ימים של פסח:
במצרים לעיניך וסמיך ליה אתה הראת כשעשית שפטים במצרים ובאלהיהם הודעתם כי אתה ה':

פסוק לה
הראת ב' דין ואידך כאשר הראית בהר שהראה להם שמים ושמי השמים וראו שאין אלא רשות אחד:

פסוק לו
הראך את אשו הגדולה וסמיך ליה ותחת כי אהב את אבותיך לומר כל מה שהראה למשה הראהו בזכות האבות:

פסוק לז
ותחת ב' דין ואידך ותחת רגליו וזהו שאמרו האבות הן הן המרכבה וזהו ג"כ מתוך האש ותחת כי אהב לומר שהם תוך האש של שכינה:

פסוק לט
אין עוד ושאר קרייי' ואין עוד וי"ו יתירה והם ו"פ בקריי'. ו"פ אדון כל הארץ כנגר ו' קצוות מעלה ומטה וד' הרוחות:

פסוק מ
סמך ושמרת את חוקיו ואת מצותיו לאז יבדיל לומר שתורה ומצות קולטות:

פסוק מב
רוצח מלא וי"ו שרצח האדם שנברא בששי ועבר על לא תרצח שהוא דבור ששי:

פסוק מג
ואת גולן בבשן וסמיך ליה וזאת התורה רמז הוי גולה למקום תורה:
גלן חסר וי"ו (עיין יהושע כ) ששה אינן גולין כגון אב המכה לבנו והרב לתלמידו וכו' כדאיתא במסכת מכות:

פסוק מה
אלה העדות עדות בגימטריא תלמוד:

פרק ה

פסוק ד
פנים בפנים פ"א כפולה לומר בפנים מאירות בפנים מסבירות:

פסוק ח
פסל כל תמונה ובדברות הראשונות כתיב וכל תמונה וי"ו יתירה כנגד ו' דברים. תבנית זכר או נקבה תבנית כל בהמה תבנית כל צפור תבנית כל רמש תבנית כל דגה:

פסוק ט
סמך אל קנא ללא תשא שכל הנשבע לשקר כאילו עובד עכו"ם:

פסוק י
סמך ולשומרי מצותי ללא תשא שאפי' בשמירת מצות יש משום לא תשא שהעושה מצוה שלא לשם שמים כאילו נושא שם שמים לבטלה. א"נ שמזהיר שלא לעבור על לא תשא בענין שמירת מצוה שהרי נשבעים לקיים המצוה:

פסוק יא
סמך שבת ללא תשא שבשניהם נאמר חלול לא תשבעו בשמי לשקר וחללת. מחלליה מות יומת:

פסוק יב

שמור את יום השבת ר"ת שאיה וס"ת רתם לומר לך הנדונים בשאיה וגחלי רתם נוחין בשבת:

פסוק טז

סמך כבד את אביך לשבת שגם בשבת כתיב וכבדתו שצריך לכבדו במאכל וכסות:

ולמען ייטב לך תגין על הטי"ת שעברתו אמו ט' חדשים ואביו ואמו נזהרו מט' מדות האמורות בנדרים וזה סימנם אסנ"ת משגע"ח נוטריקון בני אנוסה בני שנואה בני נדה בני תמורה בני מריבה בני שכרות בני גרושת הלב בני ערבוביא בני חצופה. פירוש בני אנוסה אצ"ל שאם אנס אשה והוליד ממנה בן אלא אפי' היא אשתו ואנסה לתשמיש וכן שנינו במסכת כלה מפני מה הוויין לי' לאדם בנים בעלי מומין מפני שתובעה ואשתו אינה נתבעת לו פי' אינה מתרצית לו ר' יהודה אומר מפני שאומרת לו בשעת תשמיש אנוסה אני וא"ב רוצ' ואינה רוצה וכן איתא בעירובין כל הכופה אשתו לדבר מצוה נקרא חוטא שנאמר גם בלא דעת נפש לא טוב נמצא כי האונם אסור אף באשתו אלא אם הוא צריך לאותה מעשה יפייס ואח"כ יבעול. בני שנואה כמשמעה והוא ששנוא' בשעת תשמיש אכל אם היא רצויה בשעת תשמיש אע"פ שהיא שנואה שרי. בני נדה אע"פ שאינו ממזר מן התורה וי"מ שהאחד מהם אז בנדוי שאסורי' בתשמיש המטה וה"ה נמי אם אחד מהם אבל. בני תמורה שהיה מכוין לערוה ונזדמנה לו אשתו וי"מ אפי' שתיהן נשיו שנתכוין לזו ונזדמנה לו אחרת. בני מורדת דאמרה לי' לא בעינא לך ואעפ"כ הוא משמש עמה והרי היא אצלו כזונה ואפי' אם הי' מדעתה. ולנוסחא אחרינא בני מריבה שהם מתקוטטים ביחד בכל פעם דהויא ביאה זו כמו זנות כיון שאינה מתוך אהב'. בני שכרות שהוא או היא שכורים. בני גרושת הלב שבלבו לגרש' אפי' אין בלבו שנאה כגון מאותן שכופין להוציא וגמר בלבו לגרשה ואחר כך בא עליה. בני ערבוביא שמשמש עם אשתו ונותן דעתו על אחרת אפילו ששתיהן היו נשיו. בני חצופ' שתובעתו בפה והרי היא כזונה ואסור לקיימה אבל מי שאשתו מרצה אותו בדברים של רצוי ומקשטת עצמה לפניו כדי שיתן דעתו עלי' על זו אמרו רז"ל שיוצאים ממנה בנים חכמים ונבונים כלאה שיצא ממנה יששכר וכל אלו הט' מדות אפילו אין צריכין לפריה ורביה כגון שהיא מעוברת אפ"ה בכל אלו המדות פוגם הולד ונקרא פושע: וצריך לכבדם בט' דברים מאכיל ומלביש וכו' כדאיתא בפ"ק דקידושין. י"ז תיבות יתרות דברות אחרונות על הראשונות כמנין טוב וזהו שכתוב כאן למען ייטב לך שאינן בראשונות:

כאשר צוך ה' אלהיך ס"ת בגימ' מרה:

על האדמה וגו' וסמיך לי' לא תרצח משום דכתיב ולארץ לא יכופר לדם:

פסוק יז

וסמך לא תנאף לרציחה כדכתיב רצוח וגנוב ונאוף וכן המוציא ש"ז לבטלה כאילו ש"ד וכאן כתיב ולא תנאף ו' יתיר' כנגד ו' פעמים מאררים וז"פ מרים דכתיב בפ' סוטה וסמך לו ולא תגנוב משום מים גנובים ימתקו וכתיב כיה עוד וי"ו יתירה כנגד ו' דברים דכתיבי בריש משלי נארבה לדם נצפנה לנקי חנם וגומר: וסמך לו ולא תענה ברעך שהגונב מעיד עדות שקר בעצמו שגורם לו לימכר כעבד והוסיף בו וי"ו שבעדותו לוקה העולם שנברא בו' ימים:

פסוק יח

וסמך לו ולא תחמוד שלא יחמוד אשת חבירו ויעיד בו עדות שקר לומר שמת כדי שישאנה. ושדהו הוסיף כאן שכבר הגיעו קרוב לארץ והיה להם שדות:

פסוק כז

ואת תדבר בקול נמוך כאשה בענין שנוכל לסבול:

ואת תדבר בגי' שמונה דברות:

פסוק כח

ואתה פה תגין על פ"א רמז ליה שיעמוד בפרישות ובטהרה. ד"א ואתה בן פ' שנים ותחיה כמנין עמוד שנים. עמדי יו"ד כפופה שתעמוד באימה לפני וכפוף. ד"א בשבילך ירדתי יו"ד ירידות ונתתי לך עשר דברות:

פרק ו

פסוק ג

ט"ז פעמים כתיב זבת חלב ודבש בתורה כנגד לדידי חזאי חלב ודבש דכל א"י והיו ט"ז פרסאות (על רוחב פרסה). כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך. וסמיך ליה שמע ישראל שהזכיר אלו השמות כנגד האבות. ה' כנגד אברהם דכתיב ביה אני ה' אשר וגו'. אלהינו כנגד יצחק דכתי' בי' אנכי אלהי אברהם אביך. ה' אחד כנגד יעקב שנא' בו אני ה':

פסוק ד

עי"ן דשמע גדולה שע' שמות יש לישראל ונתן להם תורה שיש לה ע' שמות ונדרשת בע' פנים להבדיל בין ע' עכו"ם. ויש פסיק בין ה' ובין אחד לומר אע"פ שראיתם כמה דמיונות ואע"פ שאני בא עם זה במדה"ד. עם זה במדה"ר אעפ"כ הכל אחד. אחד דל"ת גדולה לומר לך שתמליכהו בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם וגם שלא תטעה ברי"ש.

וכן רי"ש דלא תשתחוה לאל אחר הרי"ש גדולה שלא תטעה בדל"ת. ד"א עי"ן ודל"ת גדולים הרי עד וזהו ואתם עדי נאם ה' וגם הקב"ה הוא עד לישראל כדכתיב והייתי עד ממהר. שמע. בגימט' ת"י שת"י שנה עמד ב"ר. הפסוק מתחיל בשי"ן ומסיים בדל"ת הרי שד שהשדים בורחים מהקורא שמע בכוונה:

פסוק ה

ואהבת אותיות האבות. בכל לבבך. כאברהם שנאמר בו ומצאת את לבבו. ובכל נפשך. כיצחק שמסר נפשו להקב"ה. ובכל מאדך. כיעקב דכתיב ביה וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך:

פסוק ז

ובקומך תגין על הקו"ף לומר כשיעמוד בבוקר יתפלל ק' ברכות וינצל מצ"ח קללות ועוד שתים גם כל חלי וכל מכה:

פסוק ח

טטפת ט' תגין כנגד ט' איברים שבראש:

ידך בגי' גובה היד:

פסוק י

סמך והיה כי יביאך לפרשת שמע לומר לך שבזכות תורה תפילין ומזוזה יכנסו לארץ:

פסוק יג

תירא בגימ' תלמידי חכמים:

פסוק יט

להדף חסר וי"ו כי הגרגשי עמד ופנה:

פסוק כה

המצוה הזאת לפני ה' אלהינו מלמד שהמצות באות ומעידות לפני ה' ופ"א דלפני כפולה לומר שנכנסות לפני ולפנים:

כאשר צונו כי יביאך. בשכר המצות:

פרק ז

פסוק א

ונשל ג' דין ואידך ונשל ה' אלהיך את הגוים האלה מפניך ונשל הברזל מן העץ אלמלא שחטאו ישראל לא היו צריכין לכלי זיין וזהו ונשל גוים ונשל הברזל:

פסוק ז
לא מרבכם כתיב חסר לומר מרבנות שבכם שאתם ממעיטים עצמכם:
כי אתם המעט ה' מעט נ"ז משפחות בפרשת פנחס וח' בלוים הרי ס"ה. וכשתצרף עמהם ה' בנות צלפחד יהיו שבעים:

פסוק יב
והיה עקב לעיל מיניה כתיב היום לעשותם וסמיך ליה עקב כלומר היום לעשותם אבל שכרם בעקב פי' בסוף. עק"ב תיבות יש ביו"ד הדברות הראשונות וזהו בשמרם עקב רב אם תשמור עקב תזכה למה רב טובך אשר צפנת. עקב עשה תורתך קבע. עקב ענוה למוד מן העקב הזה שהולך אחר הרגל דרך ענוה ולפיכך אינו נוגף כמו אצבעות הרגלים:
המשפטים פ"א כפולה שיש לפשפש ולחקור אחר עומק הדין. תשמעון ושמרתם ועשיתם. ג' כנגד מקרא משנה תלמוד. ושמר ה' אלהיך לך. אם עקב תשמעון ישמור לך הברית שנא' באברהם עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור וגו':
ושמר בגי' לעתיד לבא:

פסוק יג
ואהבך בזכות אברהם שנא' בו זרע אברהם אוהבי:
וברכך בזכות יצחק שנאמר בו ויברך אלהים את יצחק:
והרבך בזכות יעקב שנא' בו פרה ורבה. הפסוק מתחיל בוי"ו ומסיים בכ"ף וכן ויתן לך האלהים מטל השמים הברכות שבירך יצחק ליעקב מתחילין בוי"ו ומסיימין בכ"ף שיהיו לך כל אותן הברכות:

פסוק יד
ברוך תהיה מכל העמים הפסוק מתחיל בב' ומסיים בכ"ף לומר בזכות התורה שיש בה כ"ב אותיות:
לא יהיה בך עקר ועקרה בגימטרי' בדברי התורה:

פסוק טו
כל חלי עולה צ"ח שיסיר ממך צ"ח קללות:

פסוק יח
זכר תזכר חסר וי"ו לומר שתזכור מה שעשה לשש מאות רכב בחור:

פסוק יט
המסות הגדולות כל האלפא ביתא בזה הפסוק חוץ מבי"ת רמז כי עוד יעשה פעם שנית נפלאות כימי צאתך מארץ מצרים:

פסוק כ
את הצרעה בגימ' שתים היו:
עד אבד חסר וי"ו ועולה ז' שיאבד הז' עממין:
מפניך פ"א כפולא לומר מפניך ומפני שלוחך:

פסוק כא
אל גדול ונורא ולא אמר גבור אלא הזכיר גדול כנגד אברהם דכתיב ביה האדם הגדול. ונורא כנגד יעקב דכתיב ביה מה נורא המקום הזה. והזכיר אלו שמצינו שנלחמו אברהם עם המלכים ויעקב כנגד לבן ועשו אבל לא מצינו ביצחק שנלחם:

פסוק כג
והמם ב' במסורה והמם מהומה גדולה והמם גלגל עגלתו וגומר מלמד שעשה להם כמו למצרים דכתיב בהו ויסר את אופן מרכבותיו:

פסוק כה
פסילי אלהיהם תשרפון באש וסמיך כי חרם הוא ולכן דן יהושע את עכן שעבר על החרם בשרפה:

פסוק כו
כי חרם הוא וסמיך ליה כל המצוה לומר שהעובר על החרם כעובר על כל המצות וחרם אותיות רמ"ח שנפרעין מרמ"ח איבריו ואם יחזור בתשובה יהיה רחם וזהו ברוגז רחם תזכור:

פרק ח

פסוק א
לאבותיכם וסמיך ליה וזכרת את כל הדרך לומר שתזכור דרך שהלכו בו אבותיך ותלך בו גם אתה:

פסוק ג
ויאכילך את המן למען הודיעך מלמד שבאכילת המן ניתן להם דעה וכן בעזרא הוא אומר (ע"ש וצ"ע) ומנך נתת להם להשכילם וזהו לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן:
על ה לחם. ב' דין ואידך והקרבתם על הלחם שבזכות הקרבנות העולם ניזון:
יחיה האדם וסמיך ליה שמלתך לא בלת' רמז למה שאמרו שעומדים בלבושיהם ק"ו מחטה וזהו כשיחי' האדם שמלתך לא סלתה:

פסוק ד
ארבעים שנה וסמיך ליה וידעת עם לבבך רמז עד מ' שנה לא קם אינש אדעתא דרביה וכן בן ארבעים לבינה. ולבבו יבין לבבו עולה מ"ם וכן ג"כ הלב באמצע הגוף כמו מ"ם שהוא באמצע הא"ב:

פסוק ה
מיסרך תגין על המ"ם לומר שהנשמה נוצרה במ' יום והתורה נתנה במ' יום ואם לא תשמור התורה שנתנה למ' יום מיסרך ונוטל ממך נשמתך שנוצרה במ' יום:

פסוק ו
ללכת בדרכיו בגי' ללמוד תורה. וליראה אותו. למה כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה ולא תהיה כפוי טובה:

פסוק ח
ארץ חטה ושעורה י' תיבות בפסוק לכך צריך ליתן י' אצבעות בפת בשעת ברכה ועוד כנגד י' מצות שנעשו בפת לא תחרוש לא תזרע כלאים לקט שכחה פאה לא תחסום תרומה ומעשר ראשון ושני וחלה:

פסוק ט
תחסר ג'. דין ואידך וצפחת השמן לא תחסר ובטן רשעים תחסר אף ע"פ שזה נאמר בא"י הצדיקים בכ"מ לא יחסרו לחם שהרי אליהו הלך לצרפת ושם אמר לה לא תחסר אבל הרשעים בכ"מ תחסר להם:
לא תחסר תגין על הרי"ש לומר שהיא ראש עפרות תבל:

פסוק י
ואכלת ושבעת וסמיך ליה פן תשכח וגומר שצריך להזכיר יום המיתה בברכת המזון ולכך תקנו הטוב והמטיב על הרוגי ביתר שנתנו לקבורה:
ואכלת וברכת. היינו ברכת המזון וכן נמי צריך לברך לפניו פי' ואכלת ושבעת וברכת כבר שאסור לאדם ליהנות מן העוה"ז בלא ברכה שנאמר לה' הארץ ומלואה אבל לאחר שבירך הוא משלו שנאמר והארץ נתן לבני אדם וזה אמרתי לה' אדני אתה טובתי בל עליך מכיון שהדיתי לה' אין הטובה משלך:
ואכלת בגימטריא זהו בכזית:

פסוק יב
ובתים ד' במס' דין ואידך בתים מלאים כל טוב. וחמדו שדות וגזלו בתים ונשאו. ובתים מאין אדם. אם תשמור מצותיו תמצא בתים מלאים כל טוב ובתים טובים תבנה אבל אם רם לבבך ותגזול שדות ובתים אז ובתים מאין אדם:

פסוק יג
ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב סמך כסף וזהב לצאן לומר לך הרוצה שיעשיר יעסוק בבהמה דקה ומ"מ כתיב ירבין חסר וי"ו לומר לך שאם מרעה בשדות אחרים נכסיו מתמוטטין:

פסוק טו
נחש שרף ועקרב וצמאון בגימ' בכשדים בפרס במקדון ובשעיר:

פסוק כ
כגוים ג' כגוים אשר ה' מאביד אם לא נהיה כגוים ויקטירו שם כגוים מדה כנגד מדה בשביל ויקטירו שם כגוים ואמרו אם לא נהיה כגוים ע"כ כגוים אשר ה' מאביד מפניכם כן תאבדון:

פרק ט

פסוק ד
הביאני ד' במסודה בצדקתי הביאני ה'. במראות אלהים הביאני אל ארץ ישראל. הביאני אל בית היין. הביאני המלך חדריו. זהו שדרשו חז"ל שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וזהו במראות אלהים הביאני שכלם היו נביאים וזכו למראה וכן במתן תורה הביאני אל בית היין פי' לפני הר סיני ונתן לי התורה שנדרשת בשבעים פנים הביאני חדריו והראני השמים ושמי השמים:

פסוק ז
את אשר הקצפת פ"א כפולה לומר קצף אחר קצף:

פסוק ט
ואשב בהר בגימטריא לתלמודו:

פסוק י
ועליהם ככל הדברים. בגימטריא זה תלמוד:

פסוק יב
הוצאת ממצרים פי' מהעיר צוען ובכ"מ שאומר מארץ מצרים פירוש מכל הארץ:

פסוק יז
ואשלכם חסר י' שפרתו י' הדברות מהם:

פסוק יט
יגרתי ד' דין ואידך העבר חרפתי אשר יגורתי. ואשר יגורתי יבא לי. יגורתי כל עצבותי ידעתי כי לא תנקני. יגודתי מפני האף והחמה. והתפללתי שתעביר חרפתי פן יאמרו הארץ וגו' ואשר יגורתי יבא לי' פי' לי לבדי כי אע"פ ששמעת תפלתי על ישראל לא תנקני ותמיתני במדבר ולא אכנס לארץ:

פסוק כא
לעפר ג' במס' אשר דק לעפר. וידק לעפר. הדק לעפר ביאשיהו כשביער העכו"ם והיינו דאמרינן בע"ג תמפרר וזורה לרוח:

פסוק כד
ממרים הייתם הפסוק מתחיל במ"ם ומסיים במ"ם לומר לך שכל מ' שנה שהייתם במדבר ממרים הייתם:

פסוק כו
אדני אלהים אל תשחת מאדני עד ובזרועך הנטויה שהוא סוף התפלה נ"ח תיבות שמצא חן לפניו ושמע תפלתו וזהו בורא ניב שפתים נוב כתיב:

פרק י

פסוק ו
ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. סמך מיתת אהרן לשבירת הלוחות לומר לך קשה מיתת הצדיקים כשבירת הלוחות וגם ת"ח שמת הכל נעשין קרוביו שצריכין לקרוע עליו כמו על ספר תורה שנשרף ועוד סמך ואשים הלוחות בארון אצל מיתת אהרן לומר ס"ת שבלה קוברין אותה אצל תלמיד חכם לומר קיים זה מה שכתוב בזה:
ויקבר ויכהן. מיתת צדיקים מכפרת כבגדי כהונה:

פסוק ז
משם נסעו הגדגדה הפסוק מתחיל במ' ומסיים במ' לומר שכל מ' שנה היתה הבאר עמהם:

פסוק ח
בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי סמך כאן לומר שהלוים החזירו את ישראל: סמך מים ללשאת את הארון ולברך לומר שצריך ליטול ידיו כדי לישא כפיו:

פסוק י
לא אבה ג'. דין ואידך לא אבה לי לא אבה יבמי קרי ביה לא אבה אלא יבמי (עי' יבמות קי) כדכתיב כי לא אלמן ישראל ויהודה מאלהיו:

פסוק יא
קום לך למסע ג' תגי"ן על קו"ף שאזכור להם זכות אברהם שאמרתי לו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה:
אשר נשבעתי לאבותם לתת להם וסמיך ליה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה לומר לך שהאבות היו יראי ה':

פסוק יב
מה ה' אלהיך שואל מעמך מה בא"ת ב"ש י"ק ששואל ממך ק' ברכות בכל יום ויום ויש בפסוק ק' אותיות (ע' מנחות מג) וכן ממך עולה ק'. ועתה ישראל. ב' דסמיכי הכא ואידך ועתה ישראל שמע אל החקים כנגד ב' תורות תורה שבכתב ותורה שבע"פ:

פסוק יד
הן לה' אלהיך הפסוק מתחיל ומסיים בה"א לומר שבה"א נברא העולם וכנגד ה' חומשי תורה. וי' תיבות בפסוק לומר לא ירדה שכינה למטה מעשרה:
הארץ וכל אשר בה וסמיך ליה רק באבותיך. לומר שהארץ וכל אשר בה לא נבראה אלא בזכות האבות: רק באבותיך מיעוט הוא שגם עליהם יש דין. אברהם במה אדע. יצחק אהב את עשו. יעקב אמר נסתרה דרכי מה'. סמך לרק באבותיך ומלתם לומר שתמולו ערלת הלב כמו שעשו האבות:

פסוק יח
ואוהב ב' ואוהב גר ואוהב חמס שנאה נפשו אוהב את הגר אבל האוהב חמס שנאה נפשו:

פסוק כ
את ה' אלהיך תירא תיר"א בגימטריא תורה:

פסוק כב
בשבעים נפש הפסוק מתחיל ומסיים בבי"ת לומר שיעקב הזהירם שידבקו איש בביתו ולא יתערבו במצריים ולכך ' נקראו בית יעקב:

פרק יא

פסוק ד
ויאבדם ב' ויאבדם ה' עד היום. משגיא לגוים ויאבדם. זהו שיש במדרש שנדמה לפרעה לסוסיא נקבה כדי למשכו בים לאבדו זהו משגיא לגוים ויאבדם:

פסוק יב
מרשית השנה אותיות מתשרי: סמך עיני ה' אלהיך בה לוהיה לומר אם שמוע תשמע עיני ה' אלהיך בה כי כמים הפנים לפנים:
ועד אחרית שנה

פסוק יג
והיה אם שמוע לומר אם תשמעו עד אחרית השנה יתן הגשמים בזמנם ובמקום שצריך להם ואם היו צדיקים בתחלת השנה והקב"ה גזר עליהם גשמים וסרחו מורידן במדברות ובימים:
בכל לבבכם ובכל נפשכם ונתתי מטר. לומר שאין נענין על המטר אלא עם כן יכוונו להתפלל בכל לב:

פסוק יד
בעתו בגימ' בלילות:

פסוק טז
לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם. ז' ממי"ן בס"ת וכנגדן פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי ז' יודין בס"ת לומר כל המודה בעכו"ם ככופר בעשרת הדברות שנתנו למ' יום וכן ז' ממי"ן כי ז' מומין כתיבי בעכו"ם פה להם ולא ידברו וגומר:

פסוק כ
וכתבתם על מזוזות ביתך וסמיך ליה למען ירבו שע"י המזוזות לא יבא המשחית אל בתיכם. וסמיך ליה אם שמור תשמרון על שם ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך:

פסוק כא
על הארץ ט"פ על הארץ בזה הספר כנגד ט' שבטים שנטלו חלק מעבר לירדן:

פסוק כב
כי אם שמר בגי' תורה:

פסוק כד
כל המקום אשר תדרוך וביהושע כל מקום חסר ה"א שה' שבטים לא הוריש יהושע:

פסוק כה

ומוראכם ב'. דין ואידך ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ מלמד כשנכנסו ישראל היה מוראם אף על חית הארץ כדכתיב והשבתי חיה רעה מן הארץ וכענין שנאמר לימות המשיח ונער קטן נוהג בם:

פסוק כו

ראה אנכי אמר לשון יחיד ופי' ראה אמר לכ"א ואחד וי"מ ליהושע אמר ראה אנכי והזהירו לברך את ישראל כשיעברו את הירדן וי"א לפי שקללות וברכות שבמשנה תורה כולם נאמרו בל' יחיד. ד"א ראה אנכי ראה עשרת הדברות שפתח באנכי ותקיים אותם כי כל המצות כלולות בהם. ד"א ראה אנכי פי' ממני תראו וכן תעשו. ד"א ראה ל' יחיד לפניכם ל' רבים והיינו דאמרינן כיצד סדר המשנה משה שונה לאהרן פרקו ואחר כך נכנסו בניו וכו' כדאיתא בעירובין. ד"א לעיל כתיב לכם וסמיך ליה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה כלומר לכם אני אומר שתבחרו בברכה. ד"א ראה כי המפיל גורל עם חבירו מכסה הגורלות והחלקים שלא יברור חבירו חלק היפה אבל אתה ראה הגורלות וראה החלקים ובחרת בחיים וזהו אתה תומיך גורלי שאתה תומך בידי ליתנ' על גורל הטוב ולברור אותו:

פסוק כז

את הברכה בברכה אמר את לשון רבוי כי לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב ובקללה לא אמר את אלא והקללה. ד"א את הברכה מאל"ף ועד תי"ו מאם בחקותי עד קוממיות ובקללה מוי"ו ועד ה"א מואם לא תשמעו עד ואין קונה ובקללה אמר אם לא תשמעו ובברכה אמר אשר תשמעון ולא אמר אם בלשון ספק ואמר אשר מלשון אשרי שנאמר אשרי אדם שומע לי:

את הברכה אשר תשמעו ס"ת תורה שבזכות התורה יבואו הברכות:

פסוק ל

הלא המה בעבר הירדן ס"ת אהרן לפי שעד עתה היו עננים על ידו שהיו מראים להם הדדך ועתה פסקו העננים לכך צריך ליתן להם סימן לידע הדרך. הפסוק מתחיל ומסיים בה"א שצוה להם לעשות ה' דברים ונתצתם ושברתם תשרפון תגדעון ואבדתם וכן אמר להם ה' דברים לסי'. מבוא השמש בארץ הכנעני. היושב בערבה. מול הגלגל. אצל אלוני מורה:

פרק יב

פסוק ג
תשרפון ג' במסורה בהאי ענינא והיינו דתנן ג' אשרות הן וזהו ואשריהם תשרפון וגו':
ואבדתם את שמם לא תעשון כן. אזהרה למוחק את השם:

פסוק ד
לא תעשון בגי' אזהרה על כל מחק שם:

פסוק ה
אל המקום בא"ת ב"ש ת"כ צידפ"י בגי' זהו ירושלים:
מקום בגי' לציון:
ובאת שמה ב' במס' דין ואידך ובאת שמה וראה שם והוא בענין אלישע שצוה למשוח יהוא למלך מה מלך במשיחה אף כל ענין הקרבנות במשיחה. הכלים אינן מתקדשים אלא במשיחה וכה"ג במשיחה:

פסוק ו
עולותיכם וזבחיכם ח' דברים מוזכרים כאן כנגד ח"פ לפני ה' דכתיב ברגל בפ' זו:

פסוק ח
אנחנו עושים פה היום ס"ת בגימ' הלוים כי עתה הלוים נושאים הארון וכשתעברו הירדן לא ישאו אותו:

פסוק יא
לשכן שמו שם שמה רמז לשני מחיצות אחת לקדשי הקדשים ואחת לקדשים קלים:

פסוק יג
עלתיך בכל מקום אשר תראה ס"ת הכרמל. בכל. בגימטריא אליהו רמז לאליהו שיעלה עולות בהר הכרמל:

פסוק יד
שבטיך בגי' שבט יהודה:
שם תעלה עלתיך ר"ת תשע ט' דברים אתה מעלה על המזבח. עולה. חטאת. אשם. שלמים. מנחה. שמן. לבונה. יין. מים:

פסוק טו
כברכת כ' דין ואידך כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך גבי עולת ראיה והיינו דתנן מי שיש לו אוכלין מרובין מביא עולות מרובים וזהו תזבח ואכלת בשר תזבח דהיינו עולה ואכלת בשר דהיינו שלמים הכל תרבה לפי ברכת ה' אלהיך אשר נתן לך:

פסוק יז
ותרומת ידך וסמיך ליה לפני ה'. כי תרומת ידך היינו ביכורים:

פסוק יט
פן תעזוב את הלוי וסמיך ליה כי ירחיב לומר מתן אדם ירחיב לו:

פסוק כ
תאכל בשר וסמיך ליה כי ירחק לומר שיתרחק האדם מלאכול בשר כדאיתא בפ' כיסוי הדם:

פסוק כא
כי ירחק הפסוק מתחיל ומסיים בכ"ף לומר אע"פ ששחט צריך להכניס בו כף ידו ולבדוק הריאה:

כאשר צויתיך בגימטריא רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה:

כאשר נוטריקון רובו של אחד ככולו:

פסוק כב
אך כאשר יאכל הצבי והאיל אך מיעוטא הוא שאינו חייב במתנות:

פסוק כג
עם הבשר בגימטריא בבשר מן החי:

פסוק כד
תשפכנו בגימטריא פטור מלכסותו:

פסוק כו
ונדריך ב' במסו' ונדריך תשא ובאת ונדריך תשלם היינו דתנן בנדרים אם מתו או נגנבו חייב באחריותן וזהו ונדריך תשלם היאך ונדריך תשא שאתה חייב באחריותן עד שתביאם כדאמרינן כיון דאמר עלי כמאן דטעין ליה אכתפיה דמי:

פסוק כז
והבשר תאכל וסמיך ליה שמור ושמעת לומר ע"ה אסור לאכול בשר כדאיתא בפסחים:

פסוק כח
שמור ושמעת אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד:

כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' וסמיך ליה כי יכרית לומר שאין יוצאין למלחמה אלא צדיקים שעושים הטוב והישר:

פסוק כט

לרשת אותם ולא למס:

אותם ולא שאר אומות:

פרק יג

פסוק ו

והפדך פ"א כפולה פדיה אחר פדיה:

ובערת הרע מקרבך וסמיך ליה כי יסיתך שאין טוענין למסית:

פסוק ז

כי יסיתך אחיך בן אמך וגו' כי יסיתך ר"ת בגימ' ביחוד רמז ליחוד מן התורה:

כנפשך ב' במס'. אשר כנפשך. כנפשך שבעך היינו דאיתא בחולין אין הסתה בדברים והא כתיב כי יסיתך ההוא נמי באכילה ושתיה והיינו כנפשך כמו כנפשך שבעך רהיינו אכילה:

אשר לא ידעת אתה ואבותיך כתיב במסית לפי שרעך כנפשך דהיינו אביו מסיתו לומר לא תלמד לעשות מאבותיך שהוא אבי אביך אלא תלמד מאביך:

פסוק ט

ולא תחוס עינך עליו (עם האותיות והתיבות) גימ' אין טוענין למסית:

ולא תכסה ב' ולא תכסה עליו ולא תכסה עוד על הרוגיה וזהו שדרשו במסית שאם יצא מב"ד חייב אין מחזירין אותו לזכות וזהו ולא תכסה עוד על הרוגיה פי' על מי שיוצא ליהרג:

פסוק טו

ודרשת וחקרת היטב לפי שנאמר כי תשמע באחת עריך בשמיעה בעלמא לכך מזהיר אותך שתדרוש ותחקור היטב:

פסוק יח

ורחמך והרבך שלא תדאג לומר החרבתי עיר ויושביה לכך מבשרך לומר שלא תדאג ויפרך וירבך:

פסוק יט

לעשות הישר בעיני ה' וסמיך ליה בנים אתם דבזמן שעושין רצונו של מקום קרויין בנים:

ונתן לך רחמים ורחמך וסמיך ליה בנים אתם לומר לך שכל מי שיש בו רחמים ומרחם על הבריות הקב"ה מרחם עליו כאב על הבן. סמך מת לעיר הנדחת לומר לך שעכו"ם חשובה כמת וגם שהיו מתגודדים לפני עכו"ם כמו על מת:

פרק יד

פסוק א

בנים אתם בפסוק הזה יש שנים עשר תיבות כנגד י"ב שבטים שנקראו בנים לה':

פסוק ב

מכל העמים אשר על פני האדמה וסמיך ליה לא תאכל כל תועבה לומר לך שלא יתערבו עם העכו"ם אותם שנמשלו לבהמות. בבהמות התיר ג' וז' בחיות כנגד עשרת הדברות:

פסוק ד

עזים וסמיך ליה איל רמז להא דאיתא בחולין עיזא דכרכוז מין חיה הוא:

פסוק ז

טמאים הם לכם וסמיך ליה ואת החזיר לומר לך שאסור לגדל חזירים. וסמך מבשרם לא תאכלו לאת זה תאכלו מכל אשר במים כלומר אע"פ שאסרתי לאכול מבשרם אשר מהם במים תאכלו דחמרא דימא שרי. ד"א לא תאכלו את זה תאכלו לומר שקרבי דגים אין לוקחין אלא מן המומחה דקרי ביה לא תאכלו אא"כ יאמר זה הוא שלקחתי מפלוני ציד וכשר הוא:

פסוק ח

ובנבלתם לא תגעו וסמיך ליה את זה תאכלו לומר שיש נבילה שתאכל ממנה כגון נבילה מוסרחת שאינה ראויה לגר:

לא תגעו בגי' חייב לטהר ברגל:

פסוק ט

תאכלו וסמיך ליה וכל אשר אין לו להתיר דג טהור שנמצא בתוך דג טמא:

פסוק י

טמא הוא לכם וסמיך ליה כל צפור. לרבות צפור משולחת של מצורע (ועי' תוס' קידושין דף נז:):

פסוק יב

הנשר התחיל בנשר מפני שהוא מלך בעופות שנא' אם על פיך יגביה נשר אם על פיך ס"ת מלך:

פסוק טו
היענה שמענה את בניה ואינה מרחמת עליהם וכן העורב אכזרי על בניו לכך סמכו לה:

פסוק כא
לא תבשל גדי בגימט' [היא] איסור אכילה ובישול והנאה:

פסוק כב
סמך עשר תעשר וגו' היוצא השדה שנה שנה לבשר בחלב לומר כשם שתערובת בשר בחלב אסור כן גם כן אסור התערובת של כלאים בשדה ואם תשמור מן התערובת אז אבשל פירותיך בזמנן ותתעשר: וסמך בחלב אמו לשנה שנה לומר שמינקת חברו לא תנשא תוך ב' שנים ויהיה הולד בחלב אמו ב' שנים:

פסוק כה
וצרת ב' במסורה וצרת הכסף בידך וצרת אותם בכנפיך והיינו דתנן המפקיד מעות אצל חבירו וצררן והפשילן לאחוריו חייב ומפרש טעמא אמר קרא וצרת הכסף בידך אע"פ שצרורין יהיו בידך וזהו אע"פ שצרת אותם בכנפיך יהיו בידך:

פסוק כט
יברכך ה' אלהיך בכל מעשה ידך וסמיך ליה וזה דבר השמטה שמוט. שצריך לומר לו משמט אני:

פרק טו

פסוק ב
ישה ב' אשר ישה ברעהו כי ישה לך אלוה מעונך. שאם תשמט ישה לך מעונך:

פסוק ג
תשמט ידו אפם. פי' מיעוטא הוא שאם יש משכון בידך אינו משמט:

פסוק ד
אביון כי ברך יברכך ה' והיינו דכתיב כי יעמוד לימין אביון:

פסוק ח
פתח פ"א כפולה לומר פתח לו ידך וגם פיך לשדלו בדברים. ד"א הראוי לפת תן לו פת הראוי למעדנים תן לו מעדנים ותפק לו בכל מיני מתיקה. ד"א פתח תפתח שאם הוא מתבייש תביא לו לפתחו. ד"א פתח תפתח כפל הדבר וכן נתון תתן לו העניק תעניק לו לומר שאין שיעור להענקה אלא תתן ותחזור ותתן:
פתח חסר ו' מצוה ביום ו' ליתן פת לעניים מתקנת עזרא:

פתח ג' במס' ב' בהאי עניינא ואידך פתוח נפתחו שערי ארצך לומד שאם תפתח לו ידך יפתחו לך שערי שמים כדי שיקובל תפלתך ואם לאו לא יפתחו לך שנאמר אוטם אזנו מזעקת דל וגו':

די מחסרו אשר יחסר ר"ת דמאי שמאכילין העניים דמאי:

פסוק י

נתון מלא וי"ו שזוכה לו' ברכות כדאיתא בפ"ק דב"ב:

בתתך לו ב' הכא ואידך בתתך לו לחם וחרב גבי דוד לומר שצריך ליתן לכל א' לפי מה שהוא צריך כמו שנתן לדוד לחם וגם חרב:

פסוק יב

תש לחנו. וכי תשלחנו. לא תשלחנו. ג"פ ליוצא בתוך שש ובסוף שש ויוצא ביובל:

פסוק יד

העניק מלא יו"ד כי ע"י העשר מכות הענקתיך ג' דברים כלי כסף וכלי זהב ושמלות לכן העניקהו מג' דברים מצאנך ומגרנך ומיקבך והיינו דכתיב וזכרת כי עבד היית:

פסוק טו

הזה היום וסמיך ליה והיה כי יאמר אליך לומר שרציעה ביום ולא בלילה:

פסוק יט

סמך כל הבכור לפרשת עבד לו' כשם שאני אוסר לך לעבוד בבכור כך לא תעבוד בע"ע עבודת עבד וכשם שהמום פוסל בבכור כך המום פוסל ברצועה:

פרק טז

פסוק ב

וזבחת פסח וסמיך ליה לא תאכל עליו חמץ. לומר לך שאין שוחטין הפסח על החמץ:

פסוק ט

שבעה שבועות תספר לך ב' ספירות בפסוק לומר לך דמצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי:

מהחל ב' דין ואידך מהחל התרומה דהיינו העומר שהוא ראשית למנחות כתרומה שהוא ראשית:

בקמה ', **תחל לספור** קרי ביה בקומה שצריך לברך על העומר מעומד:

פסוק יא
ושמחת לא נאמר שמחה בפסח שהתבואה עדיין בשדה ובעצרת שהתבואה כבר נקצרת ועדיין היין בגפנים נאמר שמחה אחת ובסוכות שהכל בבית נאמר בו ב' שמחות:

פסוק יב
החקים האלה כתיב בעצרת לפי שניתנה בו תורה:

פסוק יג
הסוכות תעשה לך באספך מגרנך רמז לנויי סוכה לעטרה בשבלים:

פסוק טז
כל זכורך בגי' גדלים וקטנים:
את פני פ"א כפולה לומר פנים בפנים וכשם שבא לראות כך בא ליראות:

פסוק יח
שופטים סמך שופטים לרגלים לומר שהרגלים ע"פ השופטים ועוד כי הם מעשים להביא הנדרים ברגלים כדאמרינן אזהרה לב"ד שיעשוך. ועוד כי השופטים מזהירים העם שלא לחטוא ברגלים כדאמרינן סקבא דשתא ריגלא:
כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך י שופטים. שהשופטים היו מצווין לתת למי שהוא עני. ד"א אשר נתן לך שופטים כלומר ל. תן לשופטים כענין שנאמר לתת מנת וגו' למען יחזקו בתורת ה':
איש כמתנת ידו שופטים. רמז שממשכנין על הצדקה:
שלש פעמים וסמיך ליה שופטים שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל:
שופטים בגי' ע' סנהדרין. שפטים. בג. מ' מכשף שמעמידין שופטים בעלי כשפים שיודעים לבטל הכשפים. שופטים. תגין למעלה ולמטה יראה הדיין כאלו חרב מלמעלה וגיהנם פתוחה מלמטה:
תתן לך ולא לעכו"ם. מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל חקי [ו ומשפטיו בגי' דיוקי משפטיו:
בכ 'ל שעריך בכל מה שאתה משער ממון חבירך הן למסים הן להטיל לצדקה:
'לשבטיך ושפטו לומר שמצוה לשופט לשפוט שבטו. ושפטו. אותיות ופשוט. הי חביב עליך דין של פשוט לדקדק בו כדין של מאה מנה. שופטים. ושפטו. משפט. הרי ג' שדיני ממונות בשלשה:

פסוק כא
אשרה בגימ' דיין שאינו הגון שכל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה אצל המזבח:

אשרה כל עץ אצל מזבח בגי' רשע אצל צדיק:

פסוק כב
אשר שנא ה' אלהיך וסמיך ליה לא תזבח לרבות רובע ונרבע מוקצה ונעבד:.

פרק יז

פסוק א
כל דבר רע כי תועבת לוסר לך כל המנבל את פיו נקרא תועבה ושנאוי:

כל דבר רע וכתיב בתריה איש או אשה אשר יעשה את הרע וגו' וילך ויעבוד אלהים אחרים לומר שהדיבור והמחשבה בעכו"ם מצטרפים למעשה:

פסוק ו
על פי שנים עדים פ"א כפולה לומר דוקא מפיהם ולא מפי כתבם:

יומת המת הרשעים בחייהם נקראים מתים:

פסוק ח
כי יפלא פ"א כפולה ועקומה לו' במופלא שבב"ד ואינו חייב כי אם בתורה שבע"פ. ב"פ השופט בפרשה שהם בגי' שבעים סנהדרין שצריך שימרה על ב"ד הגדול:

פסוק יג
וכל העם ישמעו ויראו וסמיך ליה אשימה עלי מלך שכן כתיב במלך כל איש אשר ימרה את פיך:

ולא יזידון עוד וסמיך ליה אשימה עלי מלך שכן אמר דוד להכרית מעיר ה' כל פועלי און:

פסוק יד
כי תבוא בגימ' בימי שמואל:

וישבתה מלא ה"א לאחר ה' דורות שאלו מלך:

ככל הגוים אשר סביבותי ולכך שאלו מלך בימי שמואל כי עד עתה לא היה לפלשתים מלך אלא סרנים. אחר פרשת עכו"ם ואשרה כתיב פרשת מלך לומר שהמלך מצווה להסיר האשרות ולבער עכו"ם:

פסוק טו
שום תשים עליך בגי' שלשים מעלות. לומר שהמלכות נקנית בל' מעלות:

מקרב אחיך בגימט' משבט יהודה:

פסוק כ

לבלתי רום לבבו מאחיו הפ' מתחיל ומסיים בל' רמז שיצא מלכות מיהודה ששמו עולה ל' ול' מעלות במלכות ודוד בן ל' שנה במלכו ולכך אמר שירה שמתחלת בל' והוא למנצח לעבד ה' לדוד:

פרק יח

פסוק א

לא יהיה לכהנים סמך לפרשת מלך כי על פי כהן גדול המלך הוא נמשח והקדים מלך שגדול הוא ממנו ועוד רמז שעל הנשיא יהיה העולה והמנחה והנסך ועור מה כהן ולוי נוטלין מעשר כך המלך צאנכם יעשר:

אשי ה' ונחלתו וכתיב בתריה וזה יהיה משפט הכהנים דכהנים משלחן גבוה קא זכו:

הלוים בגימ' אדנ"י הוי"ה וזהו ה' הוא נחלתו:

פסוק ד

ראשית דגנך בגי' משתמרת:

גז ב' במסורה גז צאנך כמטר על גז והיינו דאמרינן שצריך ליתנו לו כשהוא מלובן וזהו כמטר על גז שיהא מלובן ולא צואי אז ראשית גז צאנך תתן לו:

פסוק ו

וכי יבא הלוי בגימ' זהו הכהן:

פסוק ח

כחלק ב' במסורה חלק כחלק יאכלו כחלק היושב על הכלים ראמרינן כהן בעל מום חולק בקדשים אף על פי שפסול בעבורה והי. נו לפי שיושב על הכלים:

פסוק ט

כי אתה בא סמך כאן שואל אוב לומר שהמלך שואל באורים ולא באוב:

פסוק י

קסם קסמים מעונן ומנחש קסם בגימ' אוחז במקלו. מעונן בגימ' אוחזי העינים:

מנחש נוטריקון מפיו נפלה חת. כה שלי ד"א מקל נחש חולדה שועל:

פסוק יג

תמים ת' גדולה שאם תלך בתמימות כאילו קיימת מאל"ף ועד תי"ו:

פסוק טו
נביא מקרבך הפסוק מתחיל ומסיים בנו"ן לומר שידע נו"ן שערי בינה ויש בו י' תיבות לומר שתשמע לו כמו ליו"ד הדברות:
כמוני בגי' ענו. תשמעון. ב' במסורה אליו תשמעון כקטן כגדול תשמעון לומר אחד קטן ואחד גדול שמע אליו:

פסוק טז
ככל אשר שאלת ככל עולה ע' לומר ששמעתי לשאלתכם ושמתי עליכם ע' זקנים וגם כאשר ישאלו ישראל נביאים יותן להם נביאים:

פסוק יח
נביא אקים להם בגימטריא זהו ירמיהו זה הוכיחן וזה הוכיחן וכו' כדאיתא בפסיקתא:

פרק יט

פסוק ג
ושלשת ב' במס' ושלשת את גבול ארצך ושלשת תרד מאד רמז למה שאמרו דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה וזהו תרד שהרגו דרך ירידה אז ושלשת שילך אל ערי מקלט:

פסוק ז
שלש ערים לומר שחזקות היו ערי מבצר שלא יבא עליהם גואל הדם בחיל:

פסוק יד
סמך לא תסיג גבול' רעך לרוצח. שלא תאמר הואיל ומותר להרוג הרוצח אסיג גבולו שלא יהא ממונו חמור מגופו:
מישראל וטוב לך לא תסיג. דבעון מסיג גבול נחרב הבית דכתיב הוי מגיעי בית בבית:
לא תסיג גבול אזהרה לב"ד שלא יחליפו אחת מערי מקלט בעיר אחרת:
לרשתה וסמיך ליה לא יקום עד אחד באיש. שאינו יכול להעיד עד כאן גכול תחומך והיינו ממון:
לכל עון היינו נפשות:
לכל חטאת היינו קרבן. למעלה כתיב על פי שנים עדים דהכא איירי בממון ואין מאיימין עליהם כל כך כמו בנפשות:

פסוק יז
הריב ב'. אשר להם הריב לפני התגלע הריב נטוש זה"ש משבא לפניך הדין ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לבצוע דמשעמדו האנשים אשר להם הריב ודרשו השופטים וגומר שישפטו ביניהם אבל לפני התגלע הריב נטוש:

פסוק כא
יד ביד רגל ברגל וסמיך ליה כי תצא למלחמה. לומר מחוסרי אבר אין יוצאין למלחמה:

פרק כ

פסוק ח
הירא ב' במס'. הירא ורך הלבב הירא את דבר ה' זהו שאמרו הירא מעבירות שבידו כדכתיב הירא את דבר ה':

פסוק כ
מלחמה עד רדתה בגי' זהו אף השבת:

פרק כא

פסוק א
כי ימצא חלל סמך לפרשת מלחמה שבשעת מלחמה דרך למצא חללים:
באדמה בגי' בגלוי:

פסוק ב
ומדדו ב' דין ואידך ומדדו את תכנית שמודדין מראשו שהוא עיקר תכונת האדם:
אשר אותיות ראש שמודדין מראשו:
אשר סביבות החלל בגימטריא בראשו של הרוג:

פסוק ג
לא עבד בה ולא משכה בעול

פסוק ד
לא יעבד ולא יזרע הרי ד' מצות לספר על ד' רוחות העולם וכן ד' פעמים חלל וד' פעמים עגלה בפרשה:

פסוק ז
לא שפכה כתיב בה"א שלא נגענו בו בחמשה אצבעותינו ועוד כי הנפש יש לה ה' שמות ולכן נתן דוד ליואב ה' קללות כשהרג לאבנר זב ומצורע וכו':

פסוק ח
כפר לעמך ישראל מכאן שכל ישראל ערבים זה לזה:
כפר לעמך ישראל אשר פדית ר"ת בגי' זה הכהנים:

פסוק י
כי תצא למה כתיב פרשת עגלה ערופה בין שתי מלחמות הקדים לה מלחמה שאל יאמר השונא אהרוג כי עת מלחמה הוא ויאמרו האויבים הרגוהו במלחמה וכתיב מלחמה אחריה לומר תבער דם הנקי להרוג הרוצח ואח"כ תלך במלחמה ותנצח ולא היו מניחים לילך שונאים במלחמה ביחד שמא יהרגו זה לזה במלחמה:
כי תעשה הישר וסמיך ליה כי תצא למלחמה שאין יוצאין למלחמה אלא צדיקים:
ה' וסמיך ליה כי תצא ל. מ. לחמה לומר שהשם יוצא עמך כענין שנאמר ויצא ה' ונלחם בגוים:
כי תצא צא אליהם ואל תניחם לבא עליך. פן ישחיתו הארץ:
על אויבך חסר יו"ד שבמלחמת יחיד הכתוב מדבר:
שביו בגי' ואם יהיו כנענים:

פסוק יא
אשת בגי' בשר נבילה מאוסה כמו שדרשו חכמים מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותו נבילות:
לך לאשה והבאתה אל תוך ביתך לומר לאחר שתגייר אותה תהיה לך לאשה ולא בגיותה:

פסוק יב
וגלחה את ראשה לפי שהיטיבה ראשה לפתותך:
ועשתה את צפרניה לפי שרמזה לך בהם לפתותך:

פסוק יג
ירח ימים לא אמר חודש לומר לך מה ירח אורו פגום כנגד אור השמש אף כותית מאוסה היא כנגד בת ישראל:

פסוק יד
ושלחתה לנפשה. בגימ' לנפשה לא בבית אביה הנכרי:
סמך אשר עניתה 'לכי תהיין לומר לך שלא יענה אותה בהויות של ביאה:

פסוק טו

שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה מרבה נשים מרבה כשפים לומד לך כיון שיש לו שתי נשים הא' עושה בכשפיה כדי שישנא השניה:

והיה הבן הבכור לשניאה והיינו בני השנואה שהוא מבני ט' מדות שמנו בנדרים ולכך סמך לו בן סורר ומורה שיהיה הבן סורר ומורה:

לשניאה אותיות לנשאיה לומר לך ששנואה בנשואיה שהם בפסולין. במדרש דורש לאיש זה הקב"ה. אהובה אלו העכו"ם שמראה להם פנים שנואה אלו ישראל שמסתיר מהם פנים:

פסוק טז

ביום הנחילו לעתיד לבא. לא יוכל לבכר. כי אם בני בכורי ישראל:

ביום הנחילו את בניו ס"ת מותו רמז למאי דא"ר יהודה ג' שנכנסו לבקר החולה ביום רצו כותבין רצו עושין דין בלילה כותבין ואין עושין דין וזה מה שמצוה בשעת מיתה אם הוא ביום יש לו תורת דין:

את אשר יהיה ל ו. בגימ' מלמד שהבן נוטל בראוי כבמוחזק:

את אשר יהיה לו ס"ת תורה שלא ינחיל לעבור על דברי תורה ואם נתן לאחר בלשון ירושה לא אמר כלום מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה אין בדבריו כלום:

פסוק יז

לתת לו פי שנים בשביל שהוא נוטל פי שנים: יש באותיות של בכור ענין כפולות הבי"ת כפולה על האות שלפניה וכן הכ"ף על היו"ד שלפניה וכן הרי"ש. והוי"ו נכתבת כפולה שכותבין אותה שני ויי"ן:

יכיר בגימ' לאחר כדדרשינן יכירנו לאחרים:

בכל אשר ימצא לו כי. ס"ת ראוי ולמ"ד דבכל ואל"ף דאשר הוא לא והיינו לא ראוי שאין הבכור נוטל פי שנים כראוי:

ראשית אונו כל ראשית הוא מובחר. ראשית דגנך קדש ישראל לה' ראשית תבואתה:

לו משפט הבכרה

פסוק יח

כי יהיה לאיש לומר משפט בכורה לאיש ואין משפט בכורה לאשה:

סורר בגימ' זה אבשלום בן דויד:

פסוק כ
בננו חסר יו"ד כאלו עבר על עשרת הדברות:
ומרה חסר וי"ו כי מרה יהיה לו באחרונה:

פסוק כא
ובערת הרע מקרבך וכל ישראל וסמיך ליה וכי יהיה באיש חטא. לומר לך שכל ישראל ערבים זה לזה לבער ולהוכיח החוטאים. לעיל כתיב ורגמוהו וסמך לו פרשת נתלין. לומר שכל הנסקלין נתלין:

פסוק כג
על העץ וסמיך ליה כי קבור תקברנו לומר שגם העץ נקבר עמו ועוד לקבור בארון:

פרק כב

פסוק א
לא תראה את שור אחיך סמך השבת אבדה לקבורה שאם הוא כהן והוא בבית הקברות על זה נאמר והתעלמת. נותן לך. וסמיך ליה והתעלמת לומר לך כל שבשלו מחזיר אף בשל חבירו מחזיר:

פסוק ב
ואספתו ב' במסו' דין ואידך ואספתו מצרעתו זהו שדרשו נגעים באים על צרי עין שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר אין לי ולמחר נגעים באים על ביתו וצוה הכהן ופנו את הבית ומוציאין הכלים ורואין הכל שיש לו. וזהו ואספתו אל תוך ביתך שמאסף כליו אל תוך ביתו ואינו משאילם ואספתו מצרעתו שצרעת באה עליו ד"א החושד בכשרים לוקה בגופו ומי שאבדה לו אבדה חושד בכל אף בכשרים ולוקה בגופו בצרעת ונמצא כשתאסוף האבדה לביתך ותחזירנה לו אז לא יחשוד עוד באחרים ותאסוף אותו מצרעתו:
עד דרוש אחיך אותו פי' שידרוש האות שלו שיתן לו סימן בו וזה שדרז"ל דרשהו אם הוא רמאי אם לאו מאי לאו בסימנים שעליה:

פסוק ד
והתעלמת לומר שפעמים אתה מתעלם כגון זקן ואינו לפי כבודו:

פסוק ה
כלי גבר על אשה בגימ' כלי תורה רמז שלא ילמד אדם לבתו תורה:

על אשה ב' כלי גבר על אשה. אם נפתה לבי על אשה זהו שאמרו שמיירי באשה שלובשת כלי גבר כדי להתנכר ולזנות כדכתיב אם נפתה לבי על אשה ועל פתח רעי ארבתי:

כי תועבת ה'

פסוק ו

כי יקרא קן צפור לומר שלא יסתכל בעופות כשנזקקין זה לזה:

יקרא קן בגימ' פרט למזומן:

אפרוחים או ביצים בגימ' בצריכין לאמן:

פסוק ז

והארכת ימים בגימ' בעולם שכולו ארוך:

והארכת ימים וסמיך ליה כי תבנה בית חדש. לומר אם בנית בית חדש עשה לו מעקה כדי שיאריכו בו ימים ולא יפלו ממנו ועוד עיקר אריכות ימים הוא בשביל בנין בית חדש שהוא בית המקדש ועל כן אף דבכיבוד אב ואם הקדים והארכת ימים ללמען ייטב לך לא כן הכא כדי להסמיך והארכת ימים לכי תבנה בית חדש. לעיל כתיב למען ייטב לך וסמך כאן כי יפול הנופל ממנו רמז למה שדרשו הרי שעלה באילן כדי לשלח את האם ונפל ומת היכן אריכות ימים של זה:

פסוק ח

כי יפול הנופל וסמיך ליה לא תזרע. רמז לדברי ר' יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד:

פסוק ט

המלאה ב' במס' פן תקדש המלאה כאשר תעיק העגלה המלאה לה עמיר וזהו שאמרו שצריך להרחיק בכלאים כמלא צמד בקר ושניהם רפויין שצריך למדוד בד"א שוחקות וא' יש דגש בעצמם בבטן המלאה:

פסוק י

לא תחרוש בשור ובחמור טהור וטמא רמז שלא ישתתף צדיק עם רשע:

תחרוש ב' דין ואידך לא תחרוש על רעך רעה זהו שמפרש טעם שלא לחרוש בשור ובחמור לפי שהשור מעלה גרה והחמור אינו מעלה גרה וכשיראה שהשור מעלה גרה יהיה סבור שהוא אוכל ומצטער וזהו אל תחרוש על רעך רעה שגורם לחמור שחורש על רעהו רעה:

פסוק יא
לא תלבש בגימטריא אסורה להנות. שאפילו בגד ארוך ובו כלאים מצד אחד אסור להתכסות בה מצד השני:

פסוק יב
גדלים ב' הכא ואידך גדלים מעשה שרשרת וזה שאמרו ב"ה גדיל שנים דתרי גדלים כתיב ופתלהו מתוכו כדכתיב מעשה שרשרות כדרך שעושים שרשרות:
אשר תכסה בגימ' להביא בכסות סומא שהוא חייב:
אשר תכסה בה כי יקח רמז להא דאיתא בנדרים ר"א מגלה טפח ומכסה טפח בעת ביאה. ד"א אשר תכסה כי יקח רמז לת"ח שמאפיל בטליתו. ד"א רמז כי יקח אשר תכסה מלמד שמכסים לו על כל עונותיו:

פסוק יג
ובא אליה ב' דין ואידך ובא אליה מלך גדול ודרשו אותו על יצה"ר גם בכאן בשביל שהלך אחרי יצרו הרע סופו לשנאתה ולהוציא עליה שם רע:

פסוק יד
והוצא עליה שם רע חסר יו"ד כאלו עבר על י' הדברות וכן לא נחתם גזר דין על אבותינו עד שהוציאו י' המרגלים דבה:

פסוק טו
אבי הנער כתיב חסר ה"א שהלכה כנער לכך הוציא עליה ש"ר:

פסוק טז
את בתי נתתי בגימ' הפה שאסר הוא הפה שהתיר:

פסוק כא
אל פתח בית אביה וסקלוה בגימ' זהו ראו אלו הגדולין שגידלתם:
כי עשתה נבלה וסמיך ליה כי ימצא איש שוכב רמז לאיש שהטיח באשתו תחת התאנה וסקלוהו:

פסוק כד
אשר לא צעקה ואף אם יראה ממנו היתה יכולה לומר מחמת צער בתולים צועקת:

פרק כג

פסוק ג

ממזר ב' במסורה דין ואידך (זכריה ט':ו'), וישב ממזר באשדוד. זה הוא שאחז"ל עתידין ממזרים ליטהר ויתישבו בארץ:

לא יבא ממזר בקהל ה' סמך ממזר לפצוע דכה שממזר אינו מוליד כפצוע דכא:

פסוק ד

וסמך עמוני ומואבי לממזר שבנות לוט נבעלו לאביהן וילדו ממזרים והנקבות מותרות לפי שהם נתכוונו לדבר מצוה:

פסוק ה

אשר לא קדמו בגי' את הזכרים:

אשר לא קדמו אתכם ר"ת בגי' בלק. שהוא צוה לעשות כן:

פסוק ו

לשמוע אל בלעם וסמיך ליה לא תדרש שלומם. כדאיתא בהניזקין מו. וסמך לא תתעב אדומי לומר אע"פ דכתיב וישטום עשו את יעקב לא תתעב אדומי. כי עמונים לא קדמו אותך בלחם ובמים והוא קדמך שנאמר כאשר עשו לי בני עשו:

פסוק י

ונשמרת בגי' מן שפיכת דמים. ובגי' מן קללת השם. ובגי' אין להסתכל באשה כלל:

מכל דבר רע זהו נבול פה (דרש דבר ל' דיבור):

פסוק יד

ויתד תהיה לך על אזנך רמז שאם שמע נבול פה שיכוף אצבעו לתוך אזנו וזהו ויצאת חוץ שלא לשמוע נבול פה צא חוץ מן הבית או תכוף אצבעך לתוך אזנך. ובמדרש ויתד תהיה לך על זכות האבות שהוא כיתד תקוע לישראל. ויתד. בגימטריא והאבות:

ויתד תהיה לך על אזנך. בגימ' מדותי תהיה על אזנך. כלומר י"ג מדות יהיו כלי זיין שלך:

וחפרת ב' במס' דין ואידך (איוב י"א:י"ח) וחפרת לבטח תשכב. זהו מה שאמרו לעולם יבדוק אדם עצמו לצרכיו קודם שישן וחפרת וכסית את צאתך ואז וחפרת לבטח תשכב:

פסוק טו

ערות דבר וסמיך ליה לא תסגיר עבד. רמז ערוה סגורה בעששית אסור לקרות קריאת שמע כנגדה:

פסוק יח
סמך לא תהיה קדשה ללא תסגיר עבד דאיירי בבת ישראל הנשואה לעבד ועוד סמך עבד לבנות ישראל לאמר בתך בגרה שחרר עבדך ותן לה:

פסוק יט
ומחיר ב' במסורה ומחיר כלב ומחיר שדה עתודים זהו שאמרו נתן לה חטין ועשאן סולת והיינו ומחיר שדה וכן עתודים נמי דהיינו שהחליף טלה בכלב:
כי תועבת ה' אלהיך גם שניהם וסמיך ליה לא תשיך לומר אחד המלוה והלוה והערב נתעבים:

פסוק כ
ישך ב' במסורה כל דבר אשר ישך כנחש ישך. שהריבית דומה למי שנשכו נחש שעולה מעט מעט ואינו מרגיש בו עד שיעלה לממון רב כמו נשיכת הנחש. סמך נדר ללא תשיך שלא תאמר אלוה ברבית כדי לשלם נדרי:

פסוק כב
לא תאחר ד'. לא תאחר לשלמו מלאתך ודמעך לא תאחר (פרשת משפטים) כאשר תדור נדר לא תאחר לשלמו (קהלת ה':ג') וישועתי לא תאחר (ישעיה מז) שאם תשלם נדריך ישועתי לא תאחר אבל הנודר ואינו משלם הוא מרחיק ישועה:

פסוק כה
סמך כי תבוא בכרם רעך לנדר רמז סחור סחור לכרמא לא תקרב שאם נדר בנזיר לא ישכיר עצמו למלאכת הכרם ולכך הקדים כרם לשדה מה שאין דרך להקדימו:
לא תתן וסמיך ליה כי תבא בקמת רעך. רמז שפעמים לא תתן אפילו לתוך פיך כגון עוסק במין זה שאינו אוכל ממין אחר:

פסוק כו
בקמת רעך וסמיך ליה כי יקח איש אשה לומר מה שדה נקנה בכסף ושטר אף קדושין:

פרק כד

פסוק א
כי יקח איש בגי' לא שיוקח:
בה ערות דבר ר"ת בעד שאין דבר שבערוה אלא בעדים:
דבר וכתב שצריך דבור עם הכתב:
וכתב לה לשמה:

ספר כריתת ג' תרי בהאי ענינא ואידך (ישעיהו נ׳:א׳) ספר כריתת אמכם. זהו שאמרו ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ולכך כתיב תלת זמני ספר כריתת אע"פ שאשה נקנית בג' דרכים אין דבר אחר כורתה אלא ספר:

פסוק ב

ויצאה מביתו לומר היא יוצאת משכונתו כשהיא גרושה ולא הוא:

פסוק ג

או כי ימות האיש האחרון ולא אמר השני לומר שהוא אחרון שאם נשאת לשני ומת לא תנשא עוד דבתרי זימני הוי חזקה:

פסוק ד

ולא תחטיא וסמיך ליה כי יקח איש אשה. שהיא מצלת את האדם מן החטא:

נחלה וסמיך כי יקח. לו' בית והון נחלת אבות וגומר (משלי י״ט:י״ד) אבל כי יקח איש אשה מה' אשה משכלת. ועוד לומר שכתובת אשה ממקרקעי. ועוד לומר שהוקשה לנחלה ליקנות בג' דרכים:

פסוק ה

לכל דבר נקי לו' שיהיה נקי בדבור כההיא דאמרינן הכל יודעין כלה למה היא נכנסת לחופה וכו' ד"א לכל דבר נקי יהיה לביתו שהנושא אשה מוחלין לו על כל עונותיו:

נקי יהיה לביתו שנה ס"ת שם של ד' אותיות לומר שהשם מעיד עליהם ומגיד שיחתן היתירה. ושמח מנין ימים של ושמח חייב בתשמיש המטה בשנה שהן כל ימות השנה חוץ מיה"כ. הפסוק מתחיל בכי יקח ומסיים בקיחה לומר נשא אשה בבחרותו ישא אשה בזקנותו. אשתו אשר לקח. וסמיך ליה לא יחבול. לומר לא יתבול אשתו בתשמיש המטה. ד"א על שם שהאשה היא משכונו של אדם דבעון נדרים אשתו של אדם מתה:

פסוק ו

כי נפש הוא חובל וסמך כי ימצא איש גונב. לומר שהגנב נוטל נפשו של אותו שגונב ממנו כענין שנאמר (משלי כ״ב:כ״ג) וקבע את קובעיהם נפש: כי ימצא איש גונב נפש מאחיו מבני (ישראל). ר"ת בגי' זהו יוסף:

פסוק י

כי תשה ברעך סמך לצרעת לומר שע"י זה בא הצרעת שאומר לו חבירו השאילני כלי שלך והוא אומר אין לי ולמחר באים נגעים על ביתו וצוה הכהן ופנו את הבית והכל רואין שיש לו:

(**יד**) לא תעשוק שכיר. סמך לכי תשה לומר אפי' אם הוא חייב לך אל תאמר אעכבנו בחובי אלא פרע לו שכרו מיד ואחר כך גבה חובך:

ה' א להיך. וסמיך ליה לא תעשק. לומר אם עשק העני כאלו עשק לשם דכתיב מלוה ה' חונן דל:

פסוק טו

ולא תבא ג' דין ואידך ולא תבא דמעתך. ולא תבא עלינו רעה. ולא תבא עליו השמש כדי שלא תבא דמעתך. פי' שלא יבכה עליך שאין לו מה לאכול. ולא תבא עלינו רעה שאל"כ יקרא עליך אל ה' ויבא עליך רעה:

והיה בך חטא וסמיך ליה לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות. לומר שפעמים בחטאך ימותו בניך (ר"ל כשאוחזין מעשי אבותיהם בידיהם וערש"י):

בחטאו יומתו לא תטה לומר כל המטה דין חייב מיתה:

פסוק יז

גר יתום ולא אמר גר ויתום לומר לך גר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

ולא תחבול בגד אלמנה

פסוק יח

וזכרת כי עבד היית במצרים הזכיר זה על לא תחבול לומר שתזכור שהיית עבד ונתתי לך חן בעיני מצרים ושאלו לך כלי כסף וכלי זהב ושמלות ע"כ אני מצוך לא תחבול:

פסוק יט

סמך כי תקצור קצירך בשדך ללא תטה משפט. לומר לך שצריך שתדע משפט הקציר כההוא דתנן שתים לקט שלש אינן לקט:

למען יברכך וסמיך ליה כי תחבוט זיתך לא תפאר אחריך. לו' לך (שהאזהרה) [שהזית] סימן ברכה: וסמך זית לשדה לו' כשם שמניחין פאה בשדה כך צריך להניח פאה באילן:

פסוק כב

גבי כרם כתיב וזכרת ע"ש זכרו כיין לבנון:

פרק כה

פסוק א

כי יהיה ריב סמך ריב ללקט שע"י לקט שכחה ופאה מריבים העניים זה עם זה:

המשפט ושפטום השופט. לומר שמכות בשלשה:

פסוק ב

והיה אם בן הכות הרשע בן הוא ל' בינה לומר לך שצריך שיכה בענין האמוד שאומדין אותו כמה מכות ראוי לקבל ושיכו אותו מכות הראויות להשתלש. וכן דברי אגור בן יקה שאגר הבינה והקיאה וכן יהושע בן נון שהיה מלא חכמה ובינה:

והפילו השופט והפילו בגימ' כפול שצריך שתהיה הרצועה כפולה:

כדי ב' במס' הכא ואידך והשיגה ידו ומצא כדי גאולתו שנגאל ונפטר:

פסוק ג

ונקלה ב'. הכא ואידך ונקלה כבוד מואב כיון שנקלה כבוד שלא לבזותו יותר:

אחיך בגימ' זבל שאם נתקלקל ברעי פטור:

ונקלה אחיך לעיניך וסמיך ליה לא תחסום. רמז שצריך ליתן לפני השמש מכל מין ומין:

פסוק ד

סמך לא תחסום למלקות שרצועה שמלקין בה היא של עגל משום ידע שור קונהו וזה לא ידע קונו לפיכך יפרע ברצועה של עגל:

פסוק ה

כי ישבו אחים יחדו סמך ללא תחסום לומר לך יבמה שנפלה לפני מוכה שחין אין חוסמין אותה:

ובן אין לו ס"ת אונן עם אל"ף דאין כלו' לא יעשה כאונן שהיה דש מבפנים וזורה מבחוץ ולכך סמך לו בדישו:

לאשה ויבמה בגימ' ויבמה בעל כרחה:

פסוק ט

הזקנים ה' זקנים לומר לך שמצות חליצה בחמשה:

וירקה בפניו לפי שהרוק דומה לש"ז כלומר שאינו חפץ להקים זרע:

פסוק יא

כי ינצו אנשים סמך כי ינצו לחלוץ הנעל שע"י חליצה מריבה באה כדאמרינן כיון שבנים לבניך שלום על ישראל דאפטרה מחליצה ויבום:

והחזיקה ב' במסורה דין ואידך והחזיקה בו ונשקה לו העיזה פניה דוקא אם החזיקה במזיד כדכתיב העיזה פניה ותאמר לו אבל אם שגגה פטורה:

פסוק יב

כפה ב' דין ואידך כפה פרשה לעני מה להלן ממון אף כאן ממון:

עינך וסמיך ליה לא יהיה לך בכיסך. לומר לך שלא יסתכל בכיס במבושיו ובערותו ד"א עינך לא יהיה לך בכיסך למנות מה שבו כי אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין:

וקצותה את כפה וסמיך ליה לא יהיה לך בכיסך. לומר דקצותה את כפה הוא ממון דבר המוטל בכיס:

פסוק יח

אשר קרך בדרך קרך בגי' סרס:

ויזנב בך בגימטריא זה מילה:

כל הנחשלים אחריך בגימטריא זה היה שבטו של דן:

פרק כו

פסוק א

כי תבוא כתיב לעיל מיניה תמחה את זכר עמלק וסמיך ליה והיה כי תבוא אל הארץ, שנצטוו למחות את זכר עמלק מיד בכניסתן לארץ על זה שרצה לעכב ביאתם לארץ, שהוא הגיד למלך מצרים כי ברח העם. וכן הגיד ללבן כי ברח יעקב. וע"כ סמך לו פרשת ביכורים שמזכיר בה ארמי אובד אבי. כי תבוא. כי עולה למנין ל'. תבוא. אותיות אבות. וזהו שדרשו בגיד הנשה שאין בא"י פחות מל' צדיקים שחשובים כאבות:

פסוק ב

ולקחת בגימ' בשבעה המינין:

מראשית ולא כל ראשית. ראשית דגנך קדש ישראל לה' ראשית תבואתו ראשית ירימו חרם לה' קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה:

פסוק ד

טנא בגימ' ס'. רמז לבכורים אחד מס'. ולכך נעלם סי' בפ' בכורים:

פסוק ט

ויבאנו אל המקום הזה ויבאנו חסר יו"ד. שנסינו אותו עשר נסיונות, והביאנו לארץ:

פסוק יא

ושמחת בכל הטוב וסמיך ליה כי תכלה לעשר, בעל הטורים שבשביל המעשר תשמח בכל הטוב. כמו שדרשו עשר, בשביל שתתעשר:

הטוב עולה כ"ב. בשביל התורה שנתנה בכ"ב אותיות:

פסוק יב
תכלה לעשר את כל מעשר ר"ת בגימ' בחג של פסח:

פסוק יג
לא עברתי ממצותיך בגימ' לא מן התלושים על המחוברים:

פסוק יד
ולא נתתי ב'. דין. ואידך ולא נתתי לחטוא חכי. זה הוא שדרשו בספרי לא שכחתי מלהזכיר שמך עליו ומלברכך. פי' בדבורי לא חטאתי בו:
למת ב'. דין. ואידך על תבכו למת ואל תנודו לו. כלו' לא נתתי ממנו לצורך מת, לא למבכות, ולא למקוננות:

פסוק טו
השקיפה עולה בגימ' ת"ק. כלומר השקיפה ממהלך ת"ק שנה שמשמים לארץ. ותגין על הקו"ף, לומר בזכות אברהם שהוליד למאה שנה:
וברך ג'. דין. ואידך וברך את נחלתך. הואל וברך את בית עבדך. זהו שדורש בספרי וברך את עמך את ישראל. בבנים ובבנות. והיינו הואיל וברך את בית עבדך. ואת האדמה בטל ומטר. והיינו וברך את נחלתך:
זבת חלב ודבש וסמיך ליה:

פסוק טז
היום הזה ה' אלהיך מצוך לעשות רמז למה שנאמר ויתן להם ארצות גוים, בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו:
בכל לבבך ובכל נפשך וסמיך ליה את ה' האמרת. דבכל לבבך ובכל נפשך היינו ק"ש, דכתיב ביה בכל לבבך ובכל נפשך. והיינו דאמרינן אתם עשיתוני חטיבה אחת בארץ, היינו ק"ש:

פסוק יז
את ה' האמרת היום גימ' זה בקריאת שמע:
את ה' האמרת כאן רמז ו' סדרים. להיות לך לאלהים, זה סדר זרעים. שמתחיל בק"ש. ועוד שיש בו תרומות ומעשרות שהם יראת השם. דברים שבינינו לבין השם. וללכת בדרכיו, זה סדר מועד. דכתיב אם תשיב משבת רגלך. ולשמור חקיו, זה סדר נשים. שמדבר בעריות שנא' בהם ושמרתם את חקותי. ומצותיו, זה סדר קדשים. שמדבר בקרבנות דכתיב בהו אלה המצות. ומשפטיו, זה סדר נזיקין. ולשמוע בקולו, זה סדר

טהרות. דכתיב ביה אמרות ה' אמרות טהורות. וכנגדם אמר ו' דברים. להיות לו לעם סגולה, ולתתך עליון. לתהלה. ולשם. ולתפארת. ולהיותך עם קדוש:

פסוק יט

ולתתך עליון רמז לטוטפות דקוב"ה דכתיב ביה אשריך ישראל:

לתהלה ולשם ולתפארת כלומר מה שישראל משבחים ומהללים לשם, הוא להם לתפארת. והיינו דאמרינן עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק. שאותה עטרה שמעטרים להקב"ה בתפלתם מחזירה להם. אבל מי ששח שיחת חולין בבהכ"נ מקיפין לו כל גופו בקוצים. לכך שיר השירים לית. וכנגדו כקול הסירים:

אשר עשה בגימט' שבעים אומות:

ולהיתך חסר ו'. שאין הוויית קדושתן ניכרת כל כך בעה"ז:

קדש חסר וי"ו. לו' קדש עצמך מעט למטה ויקדשו אותך למעלה. וכן ו"פ קדוש ישראל בקרייה:

ולהיותך עם קדוש וסמיך ליה:

פרק כז

פסוק א

ויצו משה אזהרה לב"ד שיעשוך לקדש עצמך:

פסוק ב

והקמת לך ב' במסור'. והקמת לך אבנים גדולות. והקמת את המשכן. לומר ששקולה להם הקמת אלו האבנים כהקמת המשכן:

פסוק ד

תקימו ב' במס'. תקימו את האבנים. ופסל ומצבה לא תקימו. כנגד מה שצויתי אתכם לא תקימו, אני מצוה אתכם תקימו את האבנים:

פסוק ח

התורה הזאת באר היטב בגימ' גם בשבעים לשונות. בפ' זו נעלם ס', לומר אף על פי שכתוב ביום אשר תעברו את הירדן, נתרחקו ס' מילין קודם שהקימו האבנים, כדאיתא בסוטה:

פסוק יב

גריזים בגימ' הברכה יהיה בו:

פסוק טז
התחיל בעכו"ם שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה: וסמך לעכו"ם:
מקלה אביו ואמו. דג' שותפין יש באדם. וסמך למקלה אביו:

פסוק יז
מסיג גבול רעהו לו' שהבא על אשת איש שהוא מסיג גבול רעהו, גורם לבן שמקלה אביו, שאינו מכיר אביו. וסמך לו:

פסוק יח
משגה עור לו' לא תיעץ לו לפי דרכך כדי להסיג גבולו:
משגה ב'. משגה עור. משגה ישרים בדרך רע. זה שררשו משגה עור, שמיעצו לחטוא. זה משגה ישרים בדרך רע, שהוא ישר ונותן לו עצה לעקם דרכיו. וסמך לו:

פסוק יט
מטה משפט שהיודע הדין ומטהו בראיותיו. או טוען שקד הוא משגה עור:

פסוק כא
סמך שוכב עם בהמה לאשת אביו לפי שהוא עמה בבית וכרוך אחריה כבהמה. וכן אחותו וחותנתו שהם תדירים עמו. וסמך לו:
מכה רעהו בסתר שהוא בצנעה כמו זנות חותנתו ואחותו שהוא בצנעה בביתו:

פסוק כד
בסתר בגי' בל' הרע ובגימ' מסר ממון חבירו. וסמך:

פסוק כה
לוקח שוחד להכות נפש לומר הולך רכיל למען שפוך דם.

פסוק כו
וסמך:
אשר לא יקים להכות נפש לומר השופך דם כעובר על כל התורה:
אמן בגימ' הוי' אדנ"י. ולכן גדול העונה אמן יותר מן המברך, שעולה שני שמות:

פרק כח

פסוק א
שמוע תשמע בגימ' לד"ת ולדברי חכמים:

פסוק ז
ינוסו לפניך וסמיך ליה יצו ה' אתך את הברכה באסמיך. שתמלא בתים מלאים כל טוב:

פסוק ח
באסמיך בגי' זהו סמוי. שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין:

פסוק י
שם ה' נקרא ר"ת שי"ן פי' של תפילין:
ויראו ממך וסמיך ליה והותירך ה', לומר בזכות התפילין יותיר ימיך. דכתיב אדני עליהם יחיו:

פסוק כב
יככה ה' ד' פעמים כתיב בתוכחות יככה ה'. כנגד ד' גליות. ו. ש בזה הפסוק ז' ענינים בשחפת. ובקדחת. ובדלקת. ובחרחר. ובחרב. ובשדפון. ובירקון. כנגד ז' תועבות כלבו:

פסוק כה
נגף ג' במסורה. דין. ואידך אך נגוף נגף הוא לפנינו, וירא ארם כי נגף לפני ישראל. אם שמוע תשמעו ינוסו לפניך כדכתיב וירא ארם וגו'. ואם לא תשמעו יתנך ה' נגף:

פסוק כח
בשגעון ב'. יככה ה' בשגעון. והוא בשגעון ינהג. כלומר לא די שיככה, אלא שכל מנהגך יהיה בשגעון:

פסוק לה
קדקדך **יולך ה' אותך ואת מלכך** רמז לקדקד יהויקי]ם שלא ניתן לקבורה:

פסוק מ
זיתים יהיו לך בכל גבולך זה הפסוק מתחיל ומסיים בזית, לומר שאין הזית מתקבל באילן אחר. וזהו בניך כשתילי זיתים שלא יתערבו באחרים. לכך סמך לו בנים ובנות תוליד:

פסוק מב
יירש הצלצל וסמיך ליה:

פסוק מג
הגר אשר בקרבך רמז לכי ימוך אחיך ונמכר לגר:
מטה מטה בגימ' גיהנם:

פסוק מט
ידאה הנשר בגימ' עשרה. כדאיתא בסוכה דהיינו אלכסנדרוס ששיער לבא ביו"ד ימים ובא ביום א':

פסוק סו
תלאים ב' במס'. והיו חייך תלואים. ועמי תלואים למשובתי. והיינו דאמרינן בינונים תלוים ועומדין בין ר"ה ליוה"כ, זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה. וזהו ועמי תלואים, שתלוים ועומדים עד שיעשו תשובה:

פסוק סז
ובערב ד' במס'. הוא. ואידך ובערב יהיה על המשכן. ובערב חתרתי לי בקיר. ומקטירים לה' עולות בבקר ובערב. חתרתי כשיצאו לגולה, ותאמר מי יתן בקר, שנאמר בו ומקטירים כו' בבקר ובערב, וכאותו שנאמר ובערב יהיה על המשכן, שהי' כבוד שכינה עמנו:

פסוק סח
והשיבך ה' בגימ' זה יהיה בימי ירמיה. כ"ו שמות בתוכחה, כנגד כ"ו שמות בתפלת י"ח חוץ מברכת המינים, להגן מכ"ו שמות שבתוכחה:

פרק כט

פסוק ג
ולא נתן ה' לכם לב לדעת וסמיך ליה ואולך אתכם ארבעים שנה, רמז שעד מ' שנה אין אדם עומד על דעת רבו:

פסוק ט
נצבים כדרך שנאמר בסיני ויתיצבו בתחתית ההר. בו בל' אמר כאן אתם נצבים:
לפני ה' אל היכם ראשיכם. הקיש ראשיכם לאלהיכם לומר מורא רבך כמורא שמים:
ישראל וסמיך ליה:

פסוק י
טפכם לומר שיהיו ישראל בעיני הראשים לנהלם ולהדריכם כטפם:
נשיכם וסמיך ליה וגרך, רמז שלא הוזהרו כשרות להנשא לפסולין:

פסוק יז
פרה חסר וי"ו, קדי ביה פרה. רמז כפרה סוררה סרר ישראל:

פסוק כ
והבדילו ה' לרעה בגימט' הנה זה ירבעם:

פסוק כא
אשר יקומו מאחריהם ר"ת אחאב, ירבעם, מנשה, שהם הרשיעו בעכו"ם יותר מכלם:

חלה ב' במס' מתרי עניני. דין. ואידך וכהצר לו חלה את פני ה' וגומר ונעתר לו. ודרשינן ויחתר לו, מלמד שחתר הקב"ה חתירה תחת כסא הכבוד וקבלו בתשובה. והיינו מה חלה דהכא לשון שבירה בארץ, אף חלה דגבי מנשה ל' חתירה, שנעשה לו חתיכה ברקיע:

פסוק כה
וישתחוו מלא וי"ו, הוא הדין שאר עבודה שהיא כעין פנים:

פסוק כז
באף ובחמה ובקצף בגימטריא שבעים. כנגד שבעים שנה של גלות בבל:
וישלכם למ"ד גדולה, וחסר יו"ד. לומר שאין השלכה לעשרת השבטים (עי' ב"ר פ' ע"ג):

פסוק כח
נקוד על ע"ן שבעד, כדאיתא בפרק נגמר הדין שע' יום הי', מאחד בשבט שהתחיל לבאר התורה, עד י' בניסן שעברו הירדן, שאין לנו ולבנינו ליענש. ד"א רמז לע' שנה של גלות בבל:

פרק ל

פסוק ו
את לבבך ואת לבב ר"ת אלול. לכך נהגו להשכים להתפלל סליחות מר"ח אלול ואילך. וכן לולא האמנתי לראות בטוב ה', לולא, אותיות אלול. שמאלול ואילך חרדתי נגד ה':
את לבבך ואת בגימ' זה לימות המשיח.

פסוק ח
ואתה תשוב וסמיך ליה והותירך שאם תשוב בתשובה שלימה מיד תהא נגאל:

פסוק י
כי תשמע בקול ה' אלהיך בגימ' זהו לקול של התלמיד חכם:
כי תשוב אל ה' אלהיך וסמיך ליה:

פסוק יא
כי המצוה הזאת לומר שקולה היא התשובה כנגד כל המצות כולן:

פסוק יב
מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה. והס"ת הוי'. לו' שאינו יכול לעלות אצל השם אם לא שיהא נימול וכן התהלך לפני והיה תמים, שנאמר על המילה:

פסוק יד
בפיך ובלבבך לעשותו בפיך כי חיים הם למוצאיהם. ובלבבך אברא רשמעתא סברא:

פסוק טו
את החיים ואת הטוב בגימ' תוצאות. כי ממנו תוצאות חיים:

פסוק טז
וברכך ב' במס'. דין. ואידך גבי עבד עברי לא יקשה בעיניך וגומר וברכך ה' אלהיך. וזהו שאחז"ל שאין עבד עברי נוהג בחוץ לארץ, כמו הכא דכתיב וברכך בארץ וגו', התם נמי דוקא בארץ:

פסוק יט
ובחרת בחיים בחיים עולה ע'. לומר בשבעים פנים התורה נדרשת בהן. וכן סו"ד ה' ליראיו. וחיי האדם ע' שנה:

פרק לא

פסוק א
וילך ב"ג המלך שבת תשובה וילך. פי' ב"ג המלך כשחל ר"ה יום ב' או ג' אז נצבים וילך נפרדים:

וילך משה לעיל מיניה כתיב לאברהם ליצחק וליעקב וסמיך ליה וילך משה, שהלך אליהם להגיד להם כי קיים הקב"ה את שבועתו והכניס ישראל לארץ. ואיתא במדרש מכאן שהמתים מספרים זה עם זה:

פסוק ב
ו לבוא. מלא וי"ו. שלא אוכל עוד לבוא בששה סדרי משנה:

פסוק ג
ה' אלהיך הוא עובר לפניך הפ' מתחיל ומסיים בשם, לומר שהקב"ה הולך לפני ישראל ולאחריהם. וכן כתיב כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלהי ישראל:

פסוק יא
בבוא כל ישראל מלא וי"ו, כי ו' היו באים. כהנים, וזקנים, אנשים, ונשים, וטף, וגרך:

פסוק יב
העם האנשים בגי' זה שהם באים ללמוד:

פסוק יד
הן קרבו ימיך למות אמר מרע"ה, רבש"ע, בזה הלשון שבחתיך שאמרתי הן לה' אלהיך השמים וכו' ובדרך זה אתה מבשרני למות. א"ל הקדוש ברוך הוא וכי לא אמרת והן לא יאמינו לי. וכן כתוב יען לא האמנתם בי:

פסוק טז
וקם העם תגין על הקו"ף, לו' שימאסו בק' ברכות. ובבנין של שלמה שהיה היכלו ק' אמה:

העם הזה וזנה אחרי בגי' זה הוא מנשה:

פסוק יז
והסתרתי פני מהם והיה לאכול ס"ת בגימט' המן. וזהו שדרשו בחולין, ואנכי הסתר אסתיר, רמז לאסתר:

ומצאהו חסר וי"ו, לומר ששה פעמים גלו. ג' ע"י סנחריב. וג' ע"י נבוזראדן:

הרעות האלה בגי' ארבע גליות:

פסוק יט
ולמדה את בני ישראל כגי' הן תורה בכתב:

שימה בפיהם בגי' זה תלמוד:

פסוק כז
ואף כי אחרי מותי כ"י שנים אחרי מותי. יהושע פרנס את ישראל כ"ח שנה וב' שנים האריכו הזקנים:

פסוק כט
הרעה באחרית הימים ר"ת עולה בגי' גוג:

וקראת ד'. וקראת אתכם הרעה. וקראת שמו ישמעאל. וקראת שמו עמנואל. וקראת ישועה חומותיך. כשתקרה אתכם הרעה, וקראת. שמע אל, שתתפלל לאל שישמע אליך, ושיהיה עמנו אל, ותשוב אליו בתשובה, אז וקראת ישועה חומותיך:

פרק לב

פסוק א
האזינו לעיל מיניה כתיב את השירה הזאת עד תמם, וסמיך ליה האזינו. כמו שהאזנתם ושמעתם לד"ת כן האזינו לדברי השירה הזאת. כפי הפשט האזינו השמים, פי' יושבי עירים הגדולות ובצורות בשמים:

ותשמע הארץ יושבי הארץ. פי' יושבי כפרים וערים הקטנים:
השמים ואדברה עולה תרי"ג. כלומר האזינו לתרי"ג מצות. הפסוק מתחיל בה"א ומסיים ביו"ד, שכלל השם בראש השירה. ויש בו ז' תיבות, והיינו חצבה עמודיה שבעה, כנגד ז' רקיעים. וז' ארצות. וז' ימי המעשה:
ותשמע ב' במס'. דין. ואידך ותשמע ותושיע. שאם תשמעו אמרי פי תהיו נושעים, וזהו ותשמע ותושיע:

פסוק ב

יערף ב' במס'. דין. ואידך יערוף מזבחותם ישודד מצבותם. זכה ולמד תורה כמו משה, נעשית לו סם חיים. והיינו יערוף כמטר. ותרגום אונקלוס יערוף, יבסם. לא זכה שלמד שלא לשמה נעשית לו סם המות. והיינו יערוף, מזבחותם. שהוא ל' עריפה. כמו וערפו שם את העגלה:
לקחי ג' במס'. דין. ואידך לקחי נא לי פת לחם. זך לקחי. הכא משתעי בתורה, שאין לקח אלא תורה, שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם. וזהו שאמרו אם אין קמח אין תורה:
יערף כמטר לקחי מתי זך לקחי. לקחי לי פת לחם, וזהו קמח, אם יש קמח יש תורה:
לקחי בגימ' קמח:
כטל ב' במס'. תזל כטל. אהיה כטל לישראל. לומר שהתורה היא כטל, לישראל דוקא. אבל לעו"ג בהפך, כדכתיב ראה ויתר גוים, שמסיני התיר וכו':
כמטר כטל. כשעירים. כרביבים. ד' מרות כנגד ד' מדות בלומדים. וכן ביד כל אחד ואחד מישראל ד' פעמים. כדאי' בעירובין גבי כיצד סדר המשנה: וכרביבים עלי עשב:

פסוק ג

כי שם ה' אקרא מכאן שמתפללין על עצירת גשמים. דבר אחר עלי עשב כי שם ה' אקרא. מכאן שמברכין על כל מין ומין כדאיתא בברכות:

פסוק ד

כי שם ה' אקרא הצור תמים לומר שמברכין ברוך דיין האמת:
צדיק וישר הוא שחת לו. שחייב לו לומר יפה דנתני:
הוא עשך ויכוננך וסמיך ליה:

פסוק ז

זכור כלומר זכור היאך עשה אותך, ויכוננך, בבטן מטיפה סרוחה:
שאל אביך ויגדך זקניך הרי ג' רורות. וסמיך ליה:

פסוק ח
בהנחל לומר כל שהוא, ובנו, ובן בנו, ת"ח. הרי היא לו כנחלה שאין לו הפסק:
גבלת חסר וי"ן, לומר י"ב מזלות יצב למספר בני ישראל:

פסוק י
יבוננה מלא וי"ו שבוי"ו בסיון נתן להם ו' דברים ואלו הן תורה עדות, פקודי, מצוה, יראה, משפט:

פסוק יב
ינחנו ב' במס'. בדר ינחנו. מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו. לומר מי שנותן צדקה הקב"ה בדד ינחנו:

פסוק יג
על במותי ארץ מלא וי"ו, על ששה עממים:
וינקהו חסר יו"ד. מיו"ד דכרות יונקת כל התורה:

פסוק יח
תשי יו"ד קטנה. נתן לך יו"ד דברים, ונסית אותו בי' נסיונות. ולכך יו"ד דיגדל נא, גדולה. לומר לך זכור לאברהם שנסיתו בעשרה נסיונות:

פסוק כא
בלא עם בגימ' הם הבבליים:

פסוק כד
מזי רעב מזכיר ה' דברים. מזי רעב. ולחומי רשף. וקטב מרירי. ושן בהמות. עם חמת זוחלי עפר. כנגד מה שעברו על ה' חומשי תורה. וה' ניאופים, בהושע. וה' תועבות שראה יחזקאל. וכנגד ה' המקטירי'. לבעל. לשמש. ולירח. ולמזלות. ולכל צבא השמים:,

פסוק כו
אשביתה מאנוש זכרם ס"ת למפרע משה. לולי משה בחירו עמד בפרץ:

פסוק כח
ואין בהם תבונה ס"ת המן. שלא היה בהם תבונה שנהנו מסעודת אחשורוש:

פסוק לג
תנינם חסר יו"ד. לפי שעברו על עשרה דברים שבלא תלמד לעשות ועברו על עשרת הדברות:

פסוק לו
אזלת יד בגי' זו גלות:

כי יראה כי אזלת בגי' אין בם תורה:

פסוק לט

כי אני אני הוא אני אמית ג"פ אני, כנגד ג' גליות. ואני, כנגד גלות ד'. דכתיב ואני בתוך הגולה. לומר שבכל הגליות הקב"ה עמנו להצילנו:

ואין מידי מציל מידי בגימ' דין. שאין ניצול מיום הדין:

פסוק מ

ואמרתי חי אנכי לעלם. לעלם כתיב חסר וי"ו, לאחר ששת אלפים שנה שאז יהיה נשגב ה' לבדו, ונחסר וי"ו, ששה ימים נדונים הרשעים:

פסוק מב

וחרבי אותיות חרב י"ו. לומר לך שחרב של הקב"ה יש לה י"ו פנים. כדאיתא במדרש שוחר טוב. נקם ברית. לנקום על כל מצוה ומצוה שנכרתו עליה י"ו בריתות. ולכך ט"ז פעמים חרב בפ' יורדי בור (ביחזקאל ל"ב:י"ח). ד"פ נקם בפרשה, וכנגדם אמר דוד ד"פ עד אנה. וד"פ פנה אלי. נ"ב פסוקים בהאזינו, ולפי שעברו עליהם, לכך לא עבר איש ביהודה נ"ב שנה:

פסוק מז

כי לא דבר רק הוא תגין על הקו"ף, לומר שאפילו על התגין של תורה תילי תילים של הלכות:

רק ב' במסור'. והבור רק. ודין. לומר כמו שהבור ריק ואינו מתמלא מחולייתו כן התורה לא יוכל אדם להתמלאות ממנה:

פסוק מח

וידבר ה' אל משה בעצם עשרה דסמיכי בלא לאמר כנגד י' דברות:

פסוק נ

כאשר מת אהרן בגימ' הן בנשיקה מת אהרן:

פרק לג

פסוק א

וזאת הברכה לעיל מיניה כתיב אשר אני נותן לבני ישראל, וסמיך ליה וזאת הברכה. לומר אני מסכים על ברכתם. וזאת הברכה. בגימ' זו היא התורה. כי בזכות התורה ברכה:

משה איש האלהים ר"ת מאה. וס"ת משה. וזהו ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים. שאמר תנו לו ק' ברכות בכל יום, וכל ברכה וברכה י' זהובים הרי אלף.

לכך אמר יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים, משלי. ויברך אתכם משלו. הפסוק מתחיל בוי"ו ומסיים בוי"ו לומר שבירך י"ב שבטים:

פסוק ב

וזרח משעיר ג'. וזרח בחשך. וזרח השמש וזרח משעיר. שנגלה לעשו לקבל התורה ולא רצו, על כן וזרח בחשך, שנענשו ונהפך להם לחושך ולאפלה. אבל ישראל שקבלוה וזרח השמש. שנאמר מצות ה' ברה מאירת עינים:

הופיע ג'. הופיע מהר פארן. מציון מכלל יופי אלהים הופיע. אל נקמות ה' אל נקמות הופיע. [לאומות]. אבל ישראל שקבלוה זכו למה שנא' מציון מכלל יופי אלהים הופיע:

מרבבות ב'. ואתה מרבבות קדש. לא אירא מרבבות עם. למה כי אתה ה' מרבבות קדש, לעזרני:

פסוק ג

אף חבב עמים בגימט' גרים. שאף גרים העתידין להתגייר עמדו בסיני. וכן, את אשר ישנו פה. ס"ת תורה. שכולם היו שם בעת מתן תורה. ואמר בל' אף, משום דאיירי בבעלי יסורים שמתייסרים על דברי תורה:

קדושיו ב'. כל קדושיו בידך. יראו את ה' קדושיו. למה יראו את ה' קדושיו, כי כל קדושיו בידך:

תכו ב' במס'. והם תכו לרגלך. על מה תכו. מה התם ל' הכאה, אף הכא ל' הכאה. ולומר שהם מוכים להכנס וללכת אחריך:

תכו לרגלך ישא מדברותיך ר"ת תלים. שעל כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות:

פסוק ד

מורשה שנים במסרה. מורשה קהלת יעקב. ונתתי אותה לכם מורשה. והיינו ויתן להם ארצות גוים, בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו. דבר אחר זהו שאחז"ל התורה אינה ירושה לך. כמו התם ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'. מורשה, ולא ירושה. אף הכי נמי. קהלת יעקב. משום דכתיב ביעקב איש תם יושב אוהלים. מה טובו אוהליך יעקב. אימתי התורה מתקיימת כשמתאספים קהלת יעקב:

פסוק ז

שמע ה' קול ר"ת בגימ' יהושפט. שהתפלל על יהושפט במלחמת רמות גלעד:

ידיו רב לו ס"ת בגימ' דוד:

פסוק ט

ואת בנו חסר י'. שלא היה בי' נסיונות:

פסוק י
יורו משפטיך ליעקב שיפוצו בכל ישראל ללמוד תורה. וכן אמר יעקב ואפיצם בישראל. ישימו קטורה. בגי'. כמו מעשיר:
וכליל ב'. וכליל על מזבחך. אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל. אע"פ שזר מקריב בבמה, אינו זבחי צדק אלא מה שקרב בפנים ע"י כהן. וזהו וכליל על מזבחך, אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל:

פסוק יא
ופועל ידיו תרצה בגי' שירות:

פסוק יב
ישכן לבטח לאחר שיטרוף העכו"ם כזאב, ישכון לבטח. וכן ברכו יעקב ולערב יחלק שלל במנוחה:
ובין כתיפיו בגי' ובירושלם: ובין כתפיו שכן:

פסוק יג
וליוסף רמז כי בתחלה יהיה בחלקו של יוסף משכן שילה:

פסוק יח
שמח ב'. שמח זבולון. שמח בחור. על שם שהיו. וצאים בדרכים לפרקמטיא היו בחורים וגבורים:
באהליך ב'. דין. ואידך אל תשכן באהליך עולה. תשכן נוטריקון, תורה. שטר. כתובים. נביאים. כמו שדרשו זה המשהה בביתו שטר פרוע. וספר שאינו מוגה. ובני יששכר היו יושבי אוהלים ועוסקים בתורה על כן מזהיר אותם אל תשכן באהליך עולה:

פסוק כ
ולגד אמר בברכתו של גד תמצא כל אלפא ביתא. לפי שמרע"ה קבור בחלקו שקיים כל התורה כולה מאל"ף ועד תי"ו. וכן בברכת יוסף. לפי שארונו של יוסף היה מהלך אצל הארון, לומר קיים זה מה שכתוב בזה:
וטרף ב'. וטרף זרוע. אשר אם עבר ורמס וטרף ואין מציל. לומר כל מה שטרף אין מציל מידו:
נפתלי שבע רצון ר"ת נשר. שהיה קל כנשר לעשות רצון אביו שבשמים:

פסוק כד
ברוך מבנים אשר לכך ברכו משה בדברים הללו, לפי שכשמכרו השבטים את יוסף החרימו שלא יגלו אותו, וסרח בת אשר ידעה ממכירתו בנבואה, ואמרו השבטים מהיכן

ידעה אם לא מאביה, מפני דשותא דינוקא, או מאבא או מאמא, עמדו ונדוהו. ובא מרע"ה והתירו. כי מנודה אסור בתשמיש המטה, אמר ברוך מבנים. היו אחיו בדלין הימנו, אמר יהי רצוי אחיו. היה אסור בסיכה אמר וטובל בשמן רגלו, שיהא מותר לסוך בשמן. היה אסור בנעילת הסנדל, אמר ברזל ונחשת מנעלך:

מבנים אשר יהי רצוי ר"ת מאיר. על שם השמן שהוא מאיר פניהם. ומאיר למנורה:

פסוק כו

שחקים ב'. ובגאותו שחקים. ועוזו בשחקים איתא במדרש ששם בשמים יש רקיע ששמו שחקים, ששם שוחקים מן לצדיקים. ועוזו בגימטריא המן. ועל שם כן שהוא לבן ועז כשלג:

פסוק כט

אשריך ב' במסורה. אשריך ישראל. אשריך וטוב לך:

פרק לד

פסוק ד

הראיתיך מלא י'. כי י' פסוקים בתורה שכתוב בהם אשר נשבע להם להביאם לארץ. והראהו י' קדושות שבא"י:

פסוק ו

ויקבר אותו בגי חסר אל"ף. שלא ידע איש את קבורתו. ואפי' מרע"ה לא ידע, כי גם משה נקרא איש. אלא יחידו של עולם ב"ה וב"ש וברוך זכרו אמן:

פסוק יב

היד החזקה בגימט' אף חימה. שמשה כבשן:

(**ולכל**) **המורא הגדול** בגימ' פי הבאר: אותיות ראשונות של כל נ"ד פרשיות שבתורה עולין תשצ"א כמנין ודבר ה' בפיך אמת. ר"ץ פרשיות פתוחות עולה כמנין על פי ה' יחנו. תרס"ט פתוחות וסתומות שבתורה עולה כמנין גמטריאות. וה' יראנו מתורתו נפלאות. ויצילנו משגיאות אכי"ר: